

τὸ ῥιπιστήριον διακρατοῦντι τὸ λειτουργικόν. Ὡς δὲ A
ἐπέσχεν τούτῳ, θεωρεῖ Ἐπιφάνιος, ὅτι ἐπὶ τὸ μέ-
ωπον αὐτοῦ ἐφέρετο ἡ λέπρα. Ἦν δὲ τοῦτο κατάδηλον
παῖσιν, ὅτι ἀναίτιος οὐκ ἦν. Ὁ οὖν Ἐπιφάνιος ἐξέτει-
νε τὴν χεῖρα· καὶ τὸ λειτουργικὴν σχεῦος ἐκούφι-
σεν, λέγων πρὸς αὐτὸν μετ' εὐμενείας· Ἀπελθε, φη-
σὶ, τέκνον, ἐν τῷ σὺ οἴκῳ, καὶ τῶν θείων μυστηρίων
μὴ μεταλάβῃς ἄρτι. Εὐθέως δὲ αὐτὸς ἐξῆλθεν, καὶ
ἐπορεύθη ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. Δίδωσι δὲ Ἐπιφάνιος
ἄλλῳ διακόνῳ τὸ ῥιπιστήριον. Καὶ ἀρξάμενος τῶν
θείων λόγων μετὰ φόβου καὶ δακρύων, ὡς ἐταλείω-
σεν, εὐθέως ἶδεν τὴν ὀπτασίαν. Μετὰ δὲ τὴν ἀπόλυ-
σιν τῆς ἐκκλησίας, προσκαλεσάμενος Ἐπιφάνιος τὸν
διάκονον, ἠρώτα μαθεῖν θέλων τὴν αἰτίαν· τοῦ δὲ λέ-
γοντος, ὅτι τὴν νύκτα ἐκείνην μετὰ τῆς γυναικὸς αὐ-
τοῦ ἐκοιμήθη, προσκαλεσάμενος Ἐπιφάνιος ἅπαν τὸ B
ἱερατεῖον, εἶπεν πρὸς αὐτοὺς μετ' εὐμενείας· Ὅσοι,
φησὶ, τέκνα, κατηξιώθητε τοῦ κλήρου, λύσατε τὰ
διαθήματα ὑμῶν, τοῦ μὴ βαίνειν ἐπὶ τούτοις, ὅπως
θεραπεύσῃτε ὅσιον ἄνδρα τὸν ἐπ' ἐκκλησίαις κηρύτ-
τοντα, καὶ λέγοντα· Καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας, ὡς
μὴ ἔχοντες. Ἐκ τότε οὖν οὐκέτι ἐχειροτονεῖ Ἐπιφά-
νιος ἔχοντα γυναῖκα, ἀλλὰ ἄνδρας ὁσίους, τὸν μονήρῃ
βίον μετερχομένους, καὶ ἄνδρας χήρους δεδοκιμασμέ-
νους. Ἦν γὰρ ἀληθῶς ἰδεῖν τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς νύμ-
φην καλὴν περικεκοσμημένην ἀπὸ τῆς ἱερωσύνης.

^a I Cor. vii, 29.

brum ministratorium. Quem cum observaret, con-
siderat Epiphanius in ejus fronte apparere lepram.
Nulli autem non erat manifestum, diaconum vitio
laborare. Epiphanius itaque manum extendit, et in-
strumentum levavit ministratorium, ei benigne di-
cens : Vade, fili, in domum tuam, et ne modo su-
mas divina mysteria. Ipse autem statim egressus est,
et ivit in domum suam. Datque Epiphanius ventila-
brum alii diacono. Cumque divina verba incepisset
cum metu et lacrymis, ubi perfecit, statim vidit
visionem. Post ecclesiæ autem dimissionem, accer-
sito diacono, ex eo sciscitatur causam. Cumque is
diceret, quod illa nocte dormierat cum uxore, ac-
cersito toto ordine sacro, eis benigne dixit Epi-
phanus : Quicumque, o filii, clero digni estis habi-
ti, solvite calceamenta vestra, ut non in iis ingre-
diamini, et ut colatis virum sanctum, qui in Eccle-
sia prædicat et dicit : *Et habentes uxores, tanquam
non habentes*^a. Ex hoc ergo non amplius ordinabat
Epiphanius eos, qui haberent uxorem, sed viros
sanctos, qui vitam exercebant monasticam, et vi-
duos viros probatos. Licebat enim vere videre Ec-
clesiam, tanquam pulchram sponsam ornatam sa-
cerdotio.

ΠΟΛΥΒΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΠΟΛΕΩΣ ΡΙΝΟΚΟΡΟΥΡΩΝ

ΕΙΣ ΤΑ ΥΠΟΛΟΙΠΑ

ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΕΠΙΦΑΝΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΠΟΛΕΩΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΑΣ.

POLYBII EPISCOPI RHINOCORURORUM

RELIQUA

Vitæ S. Epiphanii Constantiensis episcopi.

ΑΥ. Δόξα τῷ παρέχοντι ἡμῖν τὸ ζῆν, Θεῷ τῶν ὅλων, C
καὶ δοξάζοντι τοὺς δοξάζοντας αὐτὸν, καθὼς φησιν
ὁ θεῖος λόγος· Ἀλλ' ἡ τοὺς δοξάζοντάς με δοξά-
σῃ· καὶ ὁ ἐξουθενῶν με ἀτιμασθήσεται. Ἐγένετο,
Ἰωάννην, τὸν ὅσιον Πατέρα, ἀρρώστῃσαι ἀρρώστίαν,
δι' ἧς καὶ ἀπέθανεν. Καὶ δὴ συσχεθεὶς ἐπὶ τῆς κλί-
νης αὐτοῦ, προσκαλεσάμενός με, εἶπεν πρὸς με·
Τέκνον Πολύβιε. Εἶπον δὲ πρὸς αὐτόν· Τί θέλεις,
Πάτερ; Εἶπεν δέ μοι· Ἐπειδὴ Ἐπιφάνιος διακωλύει
ὑπερὸ Θεοῦ δι' αὐτοῦ ἀπετέλει γράφεσθαι· λάβε δὴ
ταῦτα τὰ χαρτία· ἕως γὰρ σήμερον ἄπερ ἶδον Ἐπι-

XXXIX. Gloria Deo, qui nobis præbet ut viva-
mus, et glorificat eos qui ipsum glorificant, quem-
admodum dicit verbum divinum : *Glorificantes me
glorificabo; et qui me spernit, spernetur*^a. Accidit
ut Joannes sanctus Pater laboraret morbo, quo
etiam est mortuus. Cumque ægrotus jaceret in
lecto, accersito mihi dixit : Fili Polybi. Ego vero
ei dixi : Quid jubes, Pater? Dixit autem mihi :
Quoniam prohibet Epiphanius, ne nos litterarum
monimentis mandemus, quæ Deus per ipsum per-
agit miracula, accipe has chartas. Nam in hadier-

^a I Reg. ii, 59.

num usque diem, quæ ipsum vidi facientem, conscripsi, eo insciente. Tu quoque, o fili, quæ consequentur ab hodierno die, manda litteris. Deus enim tibi annos adjiciet, ut toto tempore vite perman eas apud Epiphanium. Sed vide, ne negligas. Nam ego quoque a Deo motus hæc conscripsi. Ego enim vado ea via, qua omnes, qui sunt super terram. Post hæc autem dixit Joannes : Voca mihi sanctum Patrem nostrum Epiphanium. Ivi que, et vocavi ipsum. Eo autem ingresso, dixit Joanni Epiphanius : Non curas, inquit, o Pater, Deum precari pro misero peccatore Epiphanio ? Dixit vero Joannes Epiphanio : Fac orationem, o Pater ; est enim quod tecum loquar. Epiphanius itaque fecit orationem. Cum nos autem dixissemus, Amen, dixit Joannes Epiphanio : Accede propius ad me, Pater. Et accessit propius. Dixitque Joannes Epiphanio : Impone manus tuas oculis meis. Et vale ei dixit Joannes, et tradidit spiritum. In Joannis autem collum cadens Epiphanius fleuit, et cum est osculatus, et magno dolore affectus est Epiphanius propter mortem Joannis.

XL. Cum autem Epiphanius aliquando cecidisset in faciem, ut Deum oraret, ut eum adjuvaret ad ædificandum domum nomini ejus (erat enim prima ecclesia parva pro multitudine eorum qui ingrediebantur) ; cum pronus, inquam, jaceret in faciem Deum orans, vox ad eum facta est, Epiphani, inquit. Eam autem vocem sæpe erat solitus audire Epiphanius. Dixit itaque non conturbatus : Quid est, Deus mi ? Rursusque dixit vox eadem : Incipe ædificare ædem. Epiphanius autem protinus id non negligens exiit, et fecit orationem, et totam loci consequentiam designavit, et adhibuit artifices. Ædis vero ædificationi præerant sexaginta, et magna multitudo, quæ ei rei ministraret. Erant autem tunc in civitate gentiles viri, divites et pecuniis et possessionibus.

XLI. Erat autem quidam, qui vocabatur Draco, qui a plurimis dicebatur Magnus Draco. Is habebat filium. Vocabatur vero ipse quoque Draco. Is in dextero latere laborabat gravi æstu. Cumque pater ejus multa consumpsisset in medicos, id ad sanitatem nihil ei profuerat. Magnus ergo ille Draco se male gerebat in Epiphanium et verbis et factis. Epiphanius autem si quando eum videbat, primus salutabat. Cumque aliquando transiret Epiphanius per locum, ubi in sedibus sedebant omnes divites, erat Magnus quoque Draco, et ejus filius ægrotus in eo loco. Cum autem Epiphanium vidissent, eum irridebant. Cum vero appropinquasset Epiphanius, et eos salutasset, manu tenuit ægrotum Draconem, sic dicens : Draco, tu quoque esto sanus. Et statim cum oratione Epiphanii factus est sanus. Draco autem, et qui viderunt, omnes obstupuerunt. Cum

Ἀφάνιον ποιῶντα, συνεγραφόμην, μὴ εἰδότες αὐτοῦ. Καὶ σὺ οὖν, τέκνον, τὰ ἀκόλουθα ἀπὸ τῆς σήμερον ἡμέρας ὑπομνημάτιζε. Ἐχει γὰρ σοι ὁ Θεὸς προσθεῖναι χρόνον τῆς ζωῆς (α) Ἐπιφανίου, τοῦτο προσπαράμενεις. Ἀλλὰ βλέπε μὴ ἀμελήσης, καὶ γὰρ ὑπὸ Θεοῦ κινούμενος ταῦτα συνεγραφόμην. Ἐγὼ γὰρ πορεύομαι τὴν ὁδὸν, καθὼς καὶ πάντες οἱ ἐπὶ τῆς γῆς. Ταῦτα δὲ εἰπὼν Ἰωάννης εἶπεν πρὸς με· Κάλῃσόν μοι τὸν ὄσιον Πατέρα ἡμῶν Ἐπιφάνιον. Καὶ ἐπορεύθην, καὶ ἐκάλεσα αὐτόν. Εἰσελθόντος δὲ αὐτοῦ, εἶπεν Ἐπιφάνιος πρὸς Ἰωάννην· Ἀμελεῖς, φησὶν, Πάτερ Ἰωάννης, τοῦ εὐχεσθαι ὑπὲρ τοῦ ἀμαρτωλοῦ Ἐπιφανίου. Εἶπεν δὲ Ἰωάννης πρὸς Ἐπιφάνιον· Ποίησον εὐχὴν, ὦ Πάτερ, ἔχω γὰρ λαλῆσαι τι πρὸς σέ. Ὁ οὖν Ἐπιφάνιος ἐποίησεν τὴν εὐχὴν. Εἰπόντων δὲ πάντων τὸ Ἀμήν, εἶπεν Ἰωάννης Ἐπιφάνιῳ· Ἐγγισόν μοι, Πάτερ. Καὶ ἤγγισεν αὐτῷ. Εἶπεν δὲ Ἰωάννης πρὸς Ἐπιφάνιον· Ἐπίθεε τὰς χεῖράς σου ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ ἄσπασαί με, Πάτερ· Ἰδοὺ γὰρ ἐκλείπω. Καὶ ἐπέθηκεν Ἐπιφάνιος ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς αὐτοῦ, καὶ ἥσπασατο αὐτόν. Καὶ Ἰωάννης παρέδωκεν τὸ πνεῦμα· καὶ ἐπιπεσὼν Ἐπιφάνιος ἐπὶ τοῦ τραχήλου Ἰωάννου ἐκλαυσεν αὐτόν, καὶ ἐλυπήθη Ἐπιφάνιος ἐπὶ τῇ τελευτῇ Ἰωάννου.

Μ'. Ποτὲ οὖν Ἐπιφάνιος πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον τοῦ παρακαλέσαι τὸν Θεόν, ὅπως ἀντιλήφεται αὐτῷ, οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόματι αὐτοῦ (ἦν γὰρ ἡ πρώτη ἐκκλησία μικρὰ πρὸς τοὺς εἰσερχομένους)· ὥς δὲ ἦν ἐπὶ πρόσωπον δεόμενος τοῦ Θεοῦ περὶ τῆς χρείας τοῦ ναοῦ, τοῦ Θεοῦ φωνὴ ἐγένετο πρὸς αὐτόν· Ἐπιφάνιε, φησὶν. Ὁ δὲ Ἐπιφάνιος εἰώθει πολλάκις ἀκούειν ταιαύτης φωνῆς· μὴ ταραχθεὶς οὖν εἶπεν· Τί ἐστίν, ὁ Θεός μου ; Καὶ πάλιν· Ἀρξαι τοῦ οἰκοδομεῖν τὸν οἶκον. Ὁ δὲ Ἐπιφάνιος εὐθέως μὴ μελλήσας ἐξῆλθεν, καὶ ἐποίησεν τὴν εὐχὴν, καὶ πᾶσαν τὴν ἀκολουθεῖαν τοῦ τόπου, καὶ παρέστησεν τεχνίτας. Ἦσαν δὲ οἱ ἄρχοντες τῆς οἰκοδομῆς τοῦ οἴκου ἕξ, καὶ πλήθη πολλὰ εἰς τὴν τούτων ὑπηρεσίαν. Ἦσαν δὲ τότε Ἕλληνες ἐν τῇ πόλει πλούσιοι ἄνδρες, ἐπὶ κυριεύσει χρημάτων τε καὶ κτημάτων.

ΜΑ'. Ἦν δὲ τις καλούμενος Δράκων· παρὰ δὲ πλείστοις ἐλέγετο ὁ Μέγας Δράκων. Οὗτος εἶχεν υἱόν· ἐκαλεῖτο δὲ καὶ οὗτος Δράκων. Οὗτος ἀπὸ καύσωνος δαιμονίου ἐπαθεν τὴν δεξιάν πλευράν. Καὶ πολλὰ ὁ πατήρ αὐτοῦ εἰς τοὺς ἰατροὺς καταδαπνήσας, οὐδὲν ὠνήσατο τῆς ὑγείας. Ὁ οὖν Μέγας Δράκων πολλὰ ἐπεδείκνυσεν κακὰ πρὸς Ἐπιφάνιον διὰ λόγων καὶ ἔργων. Ὁ δὲ Ἐπιφάνιος εἴ ποτε τοῦτον ἐώρα, πρῶτος προσκύνει. Ποτὲ οὖν Ἐπιφάνιος παριὼν διὰ τόπου, ὥς ἦσαν ἅπαντες οἱ πλούσιοι ἐν τῷ τόπῳ καθήμενοι ἐπὶ σελλήων. Ἦν δὲ καὶ ὁ Μέγας Δράκων, καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ ἀσθενὴς ἐν τῷ τόπῳ. Ὡς οὖν ἰδὼν Ἐπιφάνιον, κατεγέλων αὐτοῦ· ὁ δὲ Ἐπιφάνιος ἐγγίσας καὶ προσκυνήσας τοῦτους, ἐκράτησεν τὸν μικρὸν Δράκοντα ἀπὸ τῆς χειρὸς αὐτοῦ οὕτως λέγων· Δράκων, φησὶ, γενεὴ καὶ αὐτὸς ὑγιαίνων. Καὶ εὐθέως σὺν τῷ λόγῳ Ἐπιφανίου ἐγένετο ὑγιὴς ὁ Δράκων.

Καὶ ἰδόντες ἅπαντες ἐξέστησαν. Ἰδὼν δὲ ὁ Δράκων ὁ A
ἐποίησεν Ἐπιφάνιος, ἀπὸ φόβου καὶ τρόμου οὐκέτι
ἡβυνήθη περιπατεῖν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ τοῖς αὐτοῦ
ποσὶν ὡς εἰώθει· ἀλλὰ βαστάσαντες αὐτὸν ἔθηκαν
ἐπὶ κλίνης. Καὶ τῇ ἑωθεν ἔρχεται ἡ γυνὴ τοῦ Δρά-
κοντος, καὶ δέεται Ἐπιφανίου, ὅπως ἐλθὼν καὶ
ποιήσας εὐχὴν τοῦτον ἐγείρει. Ὁ οὖν Ἐπιφάνιος
ἐπορεύθη ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Δράκοντος· καὶ εὐξάμενος,
εὐθέως ἀνέστη ὁ Δράκων ἀπὸ τῆς κλίνης αὐτοῦ. Τῇ
οὖν ἑωθεν λαθὼν πεντακισχίλια νομίσματα, ἤνεγκεν
Ἐπιφανίῳ. Ὁ δὲ Ἐπιφάνιος φησιν· Ἐμεῖ, τέκνον,
ἀρχέται εἰς χαιτωνίσκος ἐπὶ τοῦ σωματίου, καὶ ἄρτοι
χυδαῖοι μετὰ ὕδατος πινομένου. Τί μοι, φησὶ, προσ-
άγεις βάρος, ἐμοῦ μὴ θέλοντός σε βαρεῖσθαι; Ἀλλ'
εἰ θέλεις δοξασθῆναι, ἀπελθε καὶ προσπαράμεινον
τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ· καὶ πάρεχε ταῦτα τοῖς κάρνουσι B
καὶ κοπιῶσιν. Ἐποίησεν δὲ ὁ Δράκων οὕτως, καὶ
παρεκάλεσεν Ἐπιφάνιον, καὶ ἐβάπτισεν αὐτὸν καὶ
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ.

MB'. Ἄλλος δὲ τις, Συνέσιος ὀνόματι, καὶ αὐτὸς
πλούσιος ὢν, Ἕλληνα δὲ ὑπῆρχεν· οὗτος εἶχεν υἱὸν
μονογενῆ ἑτῶν ἑγ'. Τούτῳ πάθος ἀνῆλθεν, καὶ περι-
εκύκλωσεν αὐτοῦ τὸν αὐχένα, καὶ ἀπέπνιξεν αὐτὸν,
καὶ ἀπέθανεν· καὶ ἦν πένθος καὶ κοπετός ἐν τῷ οἴκῳ
αὐτοῦ. Εἰς δὲ τις, Ἑρμείας ὀνόματι, Χριστιανός,
εἶπεν τῇ μητρὶ τοῦ παιδός· Κυρία, δυσώπησον πα-
ραγενέσθαι τὸν μέγαν Ἐπιφάνιον, καὶ ἡγείρεν ἂν τὸν
παῖδα. Τῆς δὲ πιστευσάσης, εὐθέως ἀποστέλλει τὸν
Ἑρμείαν πρὸς Ἐπιφάνιον. Ἦν γὰρ ὁ Ἑρμείας οἰ-
κέτης αὐτοῦ. Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἑρμείας εἶπεν πρὸς Ἐπι-
φάνιον· Κύριε, ὁ κύριός μου Συνέσιος ἀπέστειλέν με C
πρὸς σέ, ὅπως ἄγω σε ἐπὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ δεη-
θῆς τοῦ Θεοῦ περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὅτι ἀπέθανεν,
ὅπως ἀναστῇ. Τότε δὲ Ἐπιφάνιος ἔλαβέν με, καὶ
ἐπορεύθημεν ἐν τῷ οἴκῳ Συνεσίου. Καὶ ὡς ἦλθεν
Ἐπιφάνιος ἐν τῷ οἴκῳ, ἔπεσεν ἡ γυνὴ Συνεσίου ἐπὶ
τὴν γῆν, τοιοῦτους λόγους λέγουσα πρὸς Ἐπιφάνιον·
Ἦλθες ἐνθάδε, ὁ μέγας ἰατρός τῶν Χριστιανῶν·
δεῖξόν τέχνην, ἴδωμεν, λάθωμεν (a) παῖραν ἰατρο-
θέντες, καὶ οὕτω προσέλθωμεν τῷ Χριστῷ σου.
Ταῦτα δὲ εἰπύσης τῆς γυναικός, εἶπεν Ἐπιφάνιος
πρὸς αὐτήν· Ἐάν πιστεύεις τῷ ἐσταυρωμένῳ, ὅψῃ
τὸν παῖδα περιπατοῦντα. Εἶπεν δὲ τὸ γύναιον· Ἄλλο
οὐδὲν εὐρίσκεται ἐν λογισμῷ μου, ἢ τὸ μόνον προσ-
εἶχειν με τῷ ἐσταυρωμένῳ. Ὁ οὖν Ἐπιφάνιος προσ-
εγγίσας ἐπὶ τῆς κλίνης, καὶ ἀψάμενος τοῦ τραχήλου D
τοῦ παιδαρίου, καὶ διατρίψας αὐτοῦ τὸν αὐχένα, εἶ-
πεν πρὸς αὐτὸν ἱλαρῶς τῷ προσώπῳ· Εὐστοργίε. Ὁ
δὲ παῖς εὐθέως ἀνέφξεν τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἀνεκά-
θισεν ἐπὶ τῆς κλίνης· καὶ ἐθαμβήθησαν οἱ ἐν τῷ
οἴκῳ. Ἰδοῦσα οὖν ἡ μήτηρ Εὐστοργίου τὸ γινόμενον
διὰ Ἐπιφανίου ἐπὶ τῷ παιδίῳ, λαβομένη τρισχίλια
νομίσματα, ἤνεγκεν Ἐπιφανίῳ. Εἶπεν δὲ Ἐπιφάνιος
πρὸς αὐτήν· Τούτοις, φησὶν, ἐγὼ οὐ χρῶμαι, ὧ
ἐλευθέρα. Ἀλλὰ λαθὼν αὐτὰ, φησὶ, Συνέσιος ὁ σύμ-
βός σου, ἀπαλεύσεται ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ ἐγείραντος
τὸν υἱόν σου, καὶ ἀποδώσει τοῖς κοπιῶσιν. Ἐποίησεν

autem vidisset Draco quod fecerat Epiphanius, præ
timore et tremore non potuit amplius, ut solebat,
ire domum, ambulans suis pedibus, sed portatus.
Fuitque positus supra lectum. Mane vero venit uxor
Draconis, et rogat Epiphanium, ut veniens et emit-
tens orationem, cum faciat surgere. Epiphanius
itaque ivit in aedes Draconis. Cumque ipse esset
precatu, Draco surrexit protinus. Qui accepit
quinque millia nummorum, et eos obtulit Epipha-
nio. Dicit autem Epiphanius : Mihi, fili, una sufficit
tunicella super hoc corpusculum, et panes vulgares
cum potu aquæ. Cur mihi, inquit, onus impinis,
cum ego nolim te gravari? Sed si velis gloriam
consequi, vade, et mane in templo Dei, et prabe
illos laborantibus. Sic autem fecit Draco, rogavitque
Epiphanium, et baptizavit ipsum, et uxorem ejus,
et filium.

XLII. Quidam autem alius, nomine Synesius,
qui ipse quoque erat dives, sed gentilis, habebat
filium unigenam, tredecim annos natum. Eum
morbus invasit, et collum ejus circumdedit, et eum
suffocavit, et est mortuus. Eratque magnus luctus
et planctus in domo ejus. Quidam vero Hermias
nomine, Christianus, dixit matri pueri : Domina,
utinam adesset magnus Epiphanius ! is puerum
suscitaret. Ea autem credens, statim Hermeam mi-
sit ad Epiphanium. Erat enim Hermias ei familia-
ris. Cumque venisset Hermias, dixit Epiphanio :
Domine mi, dominus meus Synesius misit me ad
te, ut te ducam in domum suam, et roges Deum
pro filio ejus, qui est mortuus, ut resurgat. Tunc
me accepit Epiphanius, et ivimus in domum Syne-
sii. Cumque domum esset ingressus Epiphanius,
eccecidit humi uxor Synesii, hæc verba dicens Epi-
phanio : Venisti huc, qui es magnus medicus Chri-
stianorum ; videamus artem tuam in filium, et ac-
cipiamus curati experientiam ; et sic ad tuum
Christum accedamus. Cum hæc dixisset mulier,
dixit ei Epiphanius : Si credideris Crucifixo, videbis
filium tuum ambulante. Dixit autem muliercula :
Sed nihil aliud cogito in animo, nisi mentem adhi-
bere Crucifixo. Cum itaque Epiphanius ad lectum
accessisset, et collum pueri contrectasset, et ejus
cervicem ficasset, dixit ei voltu hilari : Eustorgi.
Is autem protinus aperuit oculos, et sedit super le-
ctum : et admiratione perculsi sunt, qui erant in
domo. Cum vero vidisset mater Eustorgii id quod
factum fuerat per Epiphanium in puero, accepit tria
millia nummorum et obtulit Epiphanio. Dixit autem
ei Epiphanius : Eis ego non utor, o mulier ingemma ;
sed maritus tuus eos accipiet, et ibit ad domum
ejas, qui tuum excitavit filium, et dabit iis qui
laborant. Sic autem fecit Synesius. Fuitque illumi-
natus ipse, et uxor ejus, et filius, quem mortuum
suscitavit Epiphanius.

(a) Ἰδομεν, λάθωμεν. Formas dialecti Alexan-
drinae libenter agnoscerem, nisi rescribendum

esse ἰδομεν, λάθωμεν, sequens προσέλθωμεν per-
suaderet. ADIT. PATRUL.

δὲ Συνέστας οὕτως. Ἐφωτίσθη δὲ αὐτὸς, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὃν ἔχειεν τεθνεῶτα ὁ Ἐπιφάνιος.

XLIII. Cum aliquando essemus in aede, et nullus A esset alius, dixit mihi Epiphanius : Fili Polybi, quoniam opus habet Ecclesia presbytero in locum Patris nostri Joannis, volo, o fili, ut sis in illius ordine. Cum ego autem ea quæ dicebantur ægre ferrem, et verbis plurimis recusarem, venit tempus ecclesiæ, ut divinum faceremus officium. Ingradientibus vero nobis omnibus cum Epiphanio in ecclesiam, in animo habui aufugere, presbyteri onus grave esse existimans. Quando autem pervenimus ad suggestum, Epiphanius me manu tenens, dixit mihi : Mane in hoc loco usque ad tempus. Admirati sunt, qui hunc sermonem audierunt. Ego certe non potui amplius ex eo loco pedem levare, sed eram veluti ferreis clavis confixus. Quando autem fuit completa tota consequentia, tunc misit unum ex B diaconis, et me duxit ad altare, et ordinavit presbyterum. Post ecclesiæ vero dimissionem, præ metu cecidi in lectum, et valde in grabato comprimabar, donec Epiphanius ingressus est, et oravit ; et statim surrexi.

XLIV. Aliquando autem venit quidam diaconus Hierosolymis, et renuntiavit Epiphanio de Joanne episcopo Hierosolymitano, quod esset avarus, et includeret pecunias, et non suppeditaret indigentibus. Habitaverat autem hic Joannes in monasterio magni Hilarionis : quo factum est, ut una quoque cum eo habitaret Epiphanius. Epiphanius itaque scripsit epistolam ad Joannem de misericordia in eos, C qui indigent. Joannes autem epistolæ nullam habuit rationem. Non ita multo post tempore dixit mihi Epiphanius : Age, fili, eamus Hierusalem, et cum adoraverimus, revertemur. Cum e Cypro autem solvissemus, navigavimus Cæsaream Philippi ; et illinc ascendimus Hierusalem. Cumque egressi essemus et orassemus, ascendimus in episcopatum. Viditque Joannes Epiphanium, et magno fuit affectus gaudio. Joanni autem dixit Epiphanius : Da mihi, Pater, domum ad manendum. Deditque nobis domum pulcherrimam. Quotidie autem vocabat Joannes Epiphanium ad mensam, sumptuososque cibos et potus nobis in mensam ferebat [multumque argenti commutando afferebat in mensam] ; quo fiebat, ut pauperes non essent participes. Aliquando vero dixit Joanni Epiphanius : Da mihi, o Pater Joannes, argentum ad usum meum. Sunt mihi alendi viri Cyprii ; eis exhibebo magnificam tui argenti speciem. Præbe servo tuo, quæ sunt pulcherrima in domo tua, ad tuam gloriam, et de tuis factis gloriabor, ut qui sim perpetuo monstrandus digito. Memineris tantum eorum quæ dantur ; et quod oportet, postea tibi reddetur. Joannes autem produxit multum argenti in conspectum.

ΜΓ'. Ποτὲ οὖν ὄντων ἡμῶν ἐν τῷ οἴκῳ, καὶ μηδενὸς ὄντος ἐτέρου, εἶπεν πρὸς μὲ ὁ Ἐπιφάνιος· Τί-κνον Πολύβιε, ἐπειδὴ χρεῖαν ἔχει ἡ Ἐκκλησία πρεσβυτέρου εἰς τὸν τόπον τοῦ Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου, θέλω σε, τέκνον, εἶναι ἐν τῇ τάξει ἐκείνου. Ἐμοῦ δὲ βαρέως φέροντος ἐπὶ τοῖς λαλουμένοις, καὶ παραιτουμένου ἐπὶ πλείστοις λόγοις, ἔφθασεν ὁ καιρὸς τῆς ἐκκλησίας, τοῦ ποιῆσαι τὸ ἔργον τοῦ Κυρίου. Ἡμῶν δὲ ἀπάντων εἰσερχομένων μετὰ Ἐπιφανίου ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας, ἔσχον λογισμὸν τοῦ ἀποδρᾶσαι, βάρους ἡγούμενος τὸ φορτίον τοῦ πρεσβυτέρου. Ὅτε οὖν ἔφθασεν ἐπὶ τὸ βῆμα, κρατήσας με Ἐπιφάνιος τῆς χειρὸς, εἶπεν πρὸς μὲ· Μένε ἐπὶ τῷ τόπῳ ἕως καιροῦ. Ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦτον. Ἐγὼ οὖν οὐκέτι ἡδυνήθην κουφίσαι μου τὸν πόδα ἐκ τοῦ τόπου· ἀλλ' ἤμην ὡς καθηλωμένος μετὰ σιδήρων. Ὅτε δὲ ἐπληρώθη πᾶσα ἡ ἀκολουθία, τότε ἀπέστειλεν ἓνα τῶν διακόνων, καὶ ἤγαγέν με ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἐχειροτόνησέ με πρεσβύτερον· καὶ μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς ἐκκλησίας, ἀπὸ φόβου ἔπεσα ἐπὶ τῆς κλίνης, καὶ ἤμην συνεχόμενος ἐπὶ κραβάτου, ἕως οὗ ἦλθεν Ἐπιφάνιος, καὶ τῦξάτο, καὶ εὐθέως ἀνέστην.

ΜΔ'. Τότε οὖν (α) παραγένετό τις ἀπὸ Ἱεροσολύμων διάκονος, καὶ ἀπήγγειλεν Ἐπιφανίῳ τὰ περὶ Ἰωάννου τοῦ ἐπισκόπου Ἱεροσολύμων, ὅτι φιλάργυρος, φησὶν, ἐστίν, καὶ τὰ χρήματα ἐναποκλείων ἐνδεομένοις οὐ παρέχει. Ἦν δὲ ὁ Ἰωάννης οὗτος οἰκήσας ἐν τῷ μοναστηρίῳ τοῦ μεγάλου Ἰλαρίωνος, ὡς Ἐπιφάνιος συνώκησεν αὐτῷ. Ὁ οὖν Ἐπιφάνιος ἔγραψεν ἐπιστολὴν τῷ Ἰωάννῃ, περὶ τοῦ ἐλεεῖν τοὺς χρεῖαν ἔχοντας. Ὁ δὲ Ἰωάννης οὐδὲν τῆς ἐπιστολῆς ἐποίησεν. Μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολὺν εἶπεν Ἐπιφάνιος πρὸς μὲ· Δεῦρο δὴ, τέκνον, πορευσόμεθα εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ προσκυνήσαντες ἀναλύσωμεν. Ἀπάραντες δὲ ἀπὸ Κύπρου ἀπεπλεύσαμεν ἐν Καισαρείᾳ τῇ Φιλίππου· καὶ ἐλθόντες ἀνέβημεν εἰς Ἱεροσόλυμα· καὶ ἐλθόντες καὶ εὐξάμενοι ἀνέβημεν εἰς τὸ ἐπισκοπεῖον· καὶ ἶδον Ἰωάννην τὸν Ἐπιφάνιον, καὶ ἐγάρη χάραν μεγάλην. Εἶπεν δὲ Ἐπιφάνιος τῷ Ἰωάννῃ· Δός μοι, φησὶν, οἶκον, τέκνον, ἐπὶ τὸ μέναι. Ἐδωκεν δὲ ἡμῖν κάλλιστον οἶκον. Καθ' ἡμέραν οὖν ὁ Ἰωάννης ἐκάλει τὸν Ἐπιφάνιον ἐπὶ τραπέζης, καὶ πολυτέλειαν βρωμάτων καὶ πομάτων ἔφερεν ἡμῖν ἐν τῇ τραπέζῃ, τῶν δὲ πενήτων ἀμοίρων ὄντων, καὶ ἀπὸ τούτων. Ποτὲ οὖν εἶπεν Ἐπιφάνιος πρὸς Ἰωάννην· Δός μοι, φησὶν, ὦ Πάτερ Ἰωάννης, ἄργυρον πρὸς ὑπηρεσίαν· ἔχω γὰρ θρέψαι Κυπρίους ἀνδρας· φαντάσω, φησὶ, τοὺς τῷ σῷ ἀργυρίῳ. Τὰ γὰρ καλλιστεύοντα ἐν τῷ σῷ οἴκῳ πάρεχε τῷ δούλῳ σου πρὸς δόξαν τὴν σὴν, καὶ ἔσομαι καυχώμενος ἐπὶ σοῖς ἔργοις· μόνον μνήμην ἄπεχε τῶν διδομένων, καὶ ὕστερον ἀποδῶ τὸ πρέπον. Ὁ δὲ Ἰωάννης παρήγαγεν κατὰ πρόσωπον Ἐπιφανίου πολὺν ἄργυρον. Εἶπεν δὲ Ἐπιφάνιος πρὸς Ἰωάννην· Ἔστιν σοι, φησὶν, ἀποκείμενος καὶ ἄλλος

(α) Interp. legit ποτέ.

ἄργυρος, ὦ Πάτερ; Εἶπεν δὲ Ἰωάννης πρὸς Ἐπιφάνιον· Ἀρχαί σοι τέως οὗτος πρὸς σὴν ὑπηρεσίαν, Πάτερ. Εἶπεν δὲ Ἐπιφάνιος πρὸς Ἰωάννην· Ἀγαγε κάκαϊνον, Πάτερ, ὅπως ξενισθῶμεν. Τοῦ δὲ προσενέγκαντος καὶ τὸν λοιπὸν, εἶπεν Ἐπιφάνιος πρὸς Ἰωάννην· Δός μοι τὰ φαντάζοντα τοὺς ἐλευθέρους. Εἶπεν δὲ Ἰωάννης πρὸς Ἐπιφάνιον· Ἀπαντα τὰ τέρποντα τοὺς σοὺς ἀνθρώπους δέξαι, καὶ διακόνησον τοὺς (α) ἐπ' ἀρίστου.

ME'. Λαβὼν δὲ Ἐπιφάνιος ἀργυρίου ὀλκὴν ὡς χιλίων πεντακοσίων λιτρῶν, ἐπορεύθημεν ἐπὶ τὸν οἶκον τὸν δοθέντα ἡμῖν παρὰ Ἰωάννου ἐπὶ τὸ καταμένειν. Ἦν δὲ τις ἀργυροπράτης, Ἀστέριος ὀνόματι. Οὗτος δὲ ἦν ἀπὸ τῆς Ῥώμης διὰ πραγμάτων εἰς Ἱερουσαλήμ. Τοῦτον προσκαλεσάμενος Ἐπιφάνιος, καὶ δεῖξας αὐτῷ τὸν ἄργυρον, συμφωνήσας τε καὶ ποιήσας μετ' αὐτοῦ, ἐπίπρασεν αὐτῷ λαβὼν παρ' αὐτοῦ τὸ χρυσίον. Καὶ δὴ λαβὼν Ἐπιφάνιος τὸ χρυσίον, νύκτα τε καὶ ἡμέραν διεδίδου τοῖς χρεῖαν ἔχουσιν. Ἡμερῶν δὲ διαγενομένων, εἶπεν Ἰωάννης πρὸς Ἐπιφάνιον· Ἀπόδος μοι τὸν ἄργυρον, ὃν ἔχρησά σοι πρὸς ὑπηρεσίαν. Εἶπεν δὲ Ἐπιφάνιος πρὸς Ἰωάννην· Μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, τέκνον, ὅτι ἔχω θρέψαι, καὶ πάντα ἀποδώσω. Πάλιν οὖν ἡμερῶν διαγενομένων, εἶπεν Ἰωάννης πρὸς Ἐπιφάνιον, ἐστῶτων ἡμῶν ἐν τῷ ναῷ, ὅπου τὸ σωτήριον ξύλον ἀπόκειται· Καὶ ἤδη εἰπόν σοι, ὅτι, Ἀπόδος μοι τὸν ἄργυρον, ὃν ἔχρησά σοι. Ὁ οὖν Ἐπιφάνιος εἶπεν τῷ Ἰωάννῃ μετὰ ἡσυχίας· Εἰπόν σοι, Πάτερ, ὅτι ἀποδώσω σοι. Ὁ οὖν Ἰωάννης θυμοῦ πολλοῦ πλησθεὶς ἐπελάβετο καὶ ἐκράτησεν τῆς δι-
C
πλοΐδος Ἐπιφανίου, συσφίγξας αὐτὸν ἐν αὐτῇ, καὶ λέγει πρὸς αὐτόν· Οὐκ ἐξέρχῃ, οὐ καθέξῃ, οὐκ εἰρηνεύεις, ἕως οὗ τὸν ἄργυρον δῶς, ὃν ἐχρήσω παρ' ἐμοῦ, ἐπιθέτα Ἐπιφάνιε· ἀπόδος τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰ τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις οὐκ ἐταράχθη Ἐπιφάνιος, ἀλλ' ἦν ἡ αὐτὴ κατάστασις ἐν αὐτῷ. Ἐμεινεν δὲ Ἰωάννης δύο ὥρων διάστημα κρατῶν, καὶ ἐνυβρίζων τὸν Ἐπιφάνιον. Ἀπαντες δὲ οἱ παρεστώτες ἐβρόθυμῃσαν ἀπὸ τοῦ ἰστασθαι, καὶ ἀκούειν τῶν σκληρῶν λόγων τοῦ Ἰωάννου. Ὁ οὖν Ἐπιφάνιος μηδὲν ἀδιμονήσας ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον Ἰωάννου, καὶ παραχρῆμα ἐτυφλώθη, καὶ φόβος ἔπεσεν ἐπὶ πάντα τοὺς παρεστώτας. Ὁ οὖν Ἰωάννης ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον Ἐπιφανίου, ὅπως εὐξήται ἵνα ἀναβλέψῃ. Τοῦ δὲ λέγοντος· Ἀπελθε, φησί, καὶ προσκύνησον τὸν τίμιον σταυρὸν, καὶ παρέξει σοι τοῦτο· αὐτὸς ἐπέμενεν δεόμενος Ἐπιφανίου. Ὁ δὲ Ἐπιφάνιος διδάξας τοῦτον, ἐπέθηκεν αὐτῷ τὴν χεῖρα, καὶ ἠνεώχθη αὐτοῦ ὁ δεξιὸς ὀφθαλμός. Ὁ οὖν Ἰωάννης παρεκάλει καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀριστεροῦ. Εἶπεν δὲ Ἐπιφάνιος πρὸς Ἰωάννην· Οὐκ ἐμὸν, φησί, τέκνον, ἐστὶ τοῦτο. Ὁ γὰρ Θεὸς ἔκλεισεν, ὁ Θεὸς ἠνέωξεν· ἐποίησαν ὡς ἠθέλησεν, ὅπως σωφρονισθῶμεν. Ὁ δὲ Ἰωάννης παιδευθεὶς καὶ ἐλεγχθεὶς ὑπὸ δικαίου, ἐγένετο ὅσιος ἐν πᾶσιν.

MG'. Ἐξερχομένων δὲ ἡμῶν τὴν πόλιν, τοῦ ἀποπλεῦσαι ἡμᾶς ἐν Κύπρῳ, δύο ἐμπαίχται ἦσαν ἐν τόπῳ. Τοῦ δὲ Ἐπιφανίου παράγοντος τὸν τόπον, εἶπεν (α) Τούτῳ. Forte legendum αὐτοῖς, ut sensus sit :

A. Qui dixit ei : Habesne aliquid aliud argenti repositum, o Pater ? Dixit autem Joannes Epiphanio : Hoc utique ad tuum usum tibi sufficiet, o Pater. Dixitque Joanni Epiphanius : Addue illud quoque, Pater, ut magnifice accipiantur. Cum is autem aliud quoque attulisset, dixit Joanni Epiphanius : Da mihi, quæ ingenuis pulchram præbent speciem. Dixit ei Joannes : Accipe quæcunque sunt tuis hominibus delectationi, et eis utere in prandio.

XLV. Accepit itaque Epiphanius argenti pondus circiter librarum mille quingentarum, et ivimus in domum, quæ data nobis fuerat a Joanne ad manendum. Erat autem quidam argentarius, nomine Asterius. Is Roma venerat Hierusalem negotii obeundi gratia. Eum cum accersivisset Epiphanius, et ei ostendisset argentum, cum eo convenit, et pactum iniit, vendiditque, auro ab eo accepto, quod nocte et die distribuit egentibus. Interjectis autem aliquot diebus, dixit Joannes Epiphanio : Redde mihi meum argentum, quod tibi ad usum commodavi. Dixit Joanni Epiphanius : Patientiam in me habe, o Pater. Sunt enim adhuc, quos alam, et omnia reddam. Cum ergo dies aliquot rursus intercessissent, dixit Joannes Epiphanio, cum essemus in templo, ubi repositum est lignum salutare : Jam dixi tibi, Redde mihi argentum, quod tibi accommodavi. Epiphanius autem leniter et placide dixit Joanni : Dixi tibi, Pater, me esse redditurum. Joannes vero ira plenus apprehendit, et tenuit diploidem Epiphanii, ipsum in ea constringens, eique dixit : Non exhibis, non sedebis, non ages in pace, donec reddideris argentum, impostor Epiphani. Da argentum, quod a me accepisti commodato ; Ecclesiæ redde, quæ sunt Ecclesiæ. Epiphanius vero post hæc omnia conturbatus non fuit, sed erat idem in eo status. Mansit autem Joannes spatio duarum horarum tenens et injuria afficiens Epiphanium. Quotquot vero aderant, tristitia sunt affecti, eo quod adessent, et audirent aspera verba Joannis. Epiphanius autem nihil commotus, expuit in ejus faciem, et statim fuit excæcatus. Ceciditque metus super omnes, qui aderant. Joannes vero pronus cecidit ad pedes Epiphanii, orans, ut visum reciperet. Eo autem dicente : Vade, et crucem adora venerandam, eaque id tibi præbebit ; perseverabat ipse rogans Epiphanium. Epiphanius vero cum eum docuisset, manum ei imposuit, et apertus fuit dexter ejus oculus. Oravit autem Joannes etiam pro sinistro. Dixitque Epiphanius Joanni : Non est meum, o fili. Deus enim occlusit, Deus aperuit ; fecit, ut voluit, ut simus modesti. Joannes autem castigatus et convictus a viro justo, fuit sanctus in omnibus.

XLVI. Nobis vero aliquando exeuntibus e civitate, ut navigaremus in Cyprum, erant duo illusores in eo loco. Cum autem per locum transiret Epiphanius, et ministra illis in prandio. EDIT. PATROL.

nus, ei dixit unus ex duobus : Sancte pater, v se A mortuum, et super eum injice tegumentum. Cum hæc ergo audisset Epiphanius, stetit ad orientem, pro mortuo offerens orationem. Cumque se suo exuisset indumento, projecit ad induendum mortuum. Iter autem faciente Epiphanio, is qui ea verba dixerat, dixit ei, qui se mortuum simulabat : Surge, præteriit vir rudis et indoctus. Cum is autem non responderet, rursus eum vocabat. Postquam vero animadvertit eum esse mortuum, dicit apud se; Curram, et hospiti meam dicam culpam, ut eum excitet. Qui nos assecutus, in terram cecidit, rogans Epiphanium, et ei dicens verba hujusmodi : Rogo, et supplico tuæ paternitati : ser opem, et parce nostræ insipientiæ. Quando enim te sum allocutus dicens : Indue mortuum, ejus consensu sum locutus : cumque tu non longe præterisses, allocutus sum meum amicum, et in eo non erat vox, nec auditus. Sed age, inquit, Pater, suscita mortuum, et quam a te accepimus tunicam, eam accipe. Dixit autem Epiphanius ei, qui loquebatur : Vade, fili, et sepeli eum. Primum enim est mortuus, et tunc ipsi petiisti indumentum. Cum autem rursus venissemus Cæsaream, in Cyprum navigavimus. Fratres vero nos cum magno gaudio exceperunt.

XLVII. Erat autem quidam legisperitus Judæus, Isaac nomine, vir pius, et qui accurate legem servabat Mosaicam. Is cum sectatus esset Epiphanium, et catechesi fuisset institutus, est ab eo illuminatus. Erant autem tres domi manentes.

XLVIII. Aliquando vero cum soror Arcadii et Honorii imperatorum ægrotaret, esset autem Romæ, audiit de Epiphanio, quod Deus per eum sanaret ægrotos. Ea ergo misit in Cyprum, qui Romam adducerent Epiphanium. Qui autem missi fuerant, cum in Cyprum pervenissent, ostenderunt litteras Epiphanio. Erat vero quidam gentilis vir dives, linguæ admodum impeditæ, nomine Faustinianus. Is exceperat viros missos ad Epiphanium, qui adversabatur admodum illi. His autem dicebat Faustinianus : Quid huic impostori, tanquam Deo, adhibetis animum? Frigida enim verba loquitur, et nihil aliud : est autem pessimis moribus. Quodam vero die cum adesset Epiphanius, essentque opifices operantes in ecclesia, erant etiam illic viri, qui missi fuerant, prope Epiphanium. Erat autem Faustinianus quoque stans in eo loco. Cum ex alto ergo cecidisset unus ex ædificatoribus, et descendisset supra caput Faustiniani : qui ceciderat quidem, nihil mali est passus : Faustinianus vero in faciem cecidit, et mansit mortuus. Epiphanius autem appropinquans Faustiniano, eum tenuit manu, dicens : Surge, fili, in nomine Domini, vade sanus in domum tuam. Stalim autem surrexit, et ivit in domum suam. Cum autem audivisset uxor

πρὸς αὐτὸν ὁ εἷς· Ὅσιε, φησὶ, Πάτερ Ἐπιφάνιε, ἐπίσκεψαι τὸν νεκρὸν, καὶ τὸ κάλυμμα ῥίψον πρὸς τοῦτον. Ὁ οὖν Ἐπιφάνιος ἀκούσας ταῦτα, ἔστη πρὸς ἀνατολὰς ὑπὲρ νεκροῦ τὴν δέξιν προσφέρων· καὶ δὴ ἀποδυσάμενος τὸν ἐπενδύτην, ἔρριψεν πρὸς ἑνδυσιν τοῦ τεθνεῶτος. Τοῦ δὲ Ἐπιφανίου τὴν πορείαν ποιουμένου, φησὶν ὁ τοὺς λόγους λαλήσας πρὸς τὸν πλασθέντα τὸν θάνατον· Ἀνάστα, φησὶν, ἀντιπαρῆλθεν ὁ ἰδιώτης. Τοῦ δὲ ἀπὸκρισιν μὴ διδόντος, πάλιν προσεκαλεῖτο. Ὡς δὲ προσέσχεν τοῦτον νεκρὸν, φησὶν πρὸς ἑαυτὸν· Δράμω, καὶ ἀπαγγεῖλω τῷ ξένῳ τὴν αἰτίαν, ὅπως τοῦτον ἀναστήσει. Ὁ δὲ καταδιώξας ὀπίσω ἡμῶν, ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν δεόμενος Ἐπιφανίου, λέγων· Δέομαι καὶ ἰκετεύω τὴν σὴν πατρωσύνην, βοήθησον, καὶ φεῖσαι τῆς ἡμῶν ἀφροσύνης. Ὅτε γὰρ ἐφθεγξάμην πρὸς σέ λέγων, Ἐπένδυσον τὸν τεθνεῶτα, κατὰ σύνεσιν ἐκείνου ἐφθεγξάμην τοὺς λόγους, καὶ ἀντιπαρῆλθες ἡμᾶς, ὦ Πάτερ, οὐ πολὺ, καὶ γὰρ λόγους ἐλάλησα πρὸς ἑμὸν ἐταῖρον· καὶ οὐκ ἦν φωνή, καὶ οὐκ ἦν ἀκρόασις. Ἀλλὰ δεῦρο, Πάτερ, ἀνάστησον τὸν τεθνηκότα, καὶ τὸν χιτῶνα, ὃν εἰλήφαμεν παρὰ σοῦ, λάβε. Εἶπεν δὲ Ἐπιφάνιος πρὸς τὸν λαλοῦντα· Ἀπελθε, τέκνον, καὶ θάψον τοῦτον· πρῶτον γὰρ ἀπέθανεν, καὶ τότε ἤτησας τὸν ἐπενδύτην. Κατελθόντων δὲ ἡμῶν πάλιν ἐν Καισαρείᾳ ἀπεπλεύσαμεν ἐν Κύπρῳ, καὶ ἀπεδέξαντο ἡμᾶς οἱ ἀδελφοὶ μετὰ χαρᾶς μεγάλης.

MZ'. Ἦν δὲ τις νομικὸς Ἰουδαῖος, Ἰσαὰκ ὀνόματι, ἀνὴρ εὐλαβὴς, καὶ φυλάττων τὸν νόμον τὸν Μωσαϊκὸν μετὰ ἀκριθείας. Οὗτος προσκολληθεὶς Ἐπιφανίῳ, καὶ κατηχηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, ἐφωτίσθη. Ἦμεθα οὖν οἱ τρεῖς μένοντες ἐν οἴκῳ ἐνί.

MH'. Ποτὲ οὖν ἡ ἀδελφὴ Ἀρκαδίου καὶ Ὀνωρίου τῶν βασιλέων πάθος ἔχουσα (ἦν δὲ αὕτη ἐπὶ τῆς Ῥώμης) ἤκουσεν περὶ Ἐπιφανίου, ὅτι θεραπεύει ὁ θεὸς δι' αὐτοῦ τοὺς ἀσθενοῦντας. Αὕτη οὖν ἀπέστειλεν ἐν τῇ Κυπρίῳ, ἀγαγεῖν Ἐπιφάνιον ἐπὶ τῆς Ῥώμης. Τῶν δὲ ἀπεσταλμένων καταντησάντων ἐπὶ Κύπρῳ, ἀπέδειξαν τὰ γράμματα ἐπισκοπεῖον (α). Ἦν δὲ τις ἀνὴρ Ἑλλήν πλούσιος, σφόδρα μογιᾶλος, καὶ ὄνομα αὐτοῦ Φαυστινιανός. Οὗτος ἐδεξιώσατο τοὺς ἀνδρας τοὺς πεμφθέντας πρὸς Ἐπιφάνιον· ἦν δὲ καὶ σφόδρα ἀντικείμενος Ἐπιφανίῳ. Τούτοις ἔλεγεν ὁ Φαυστινιανός· Τί, φησὶν, προσέχετε, ὡς θεῶ, τῷ ἐπιθέτῃ; Λόγους γὰρ ψυχροὺς λαλεῖ, καὶ οὐδὲν ἕτερον· κακιστός ἐστι περὶ τοὺς λόγους. Ἐν μιᾷ οὖν ἡμέρᾳ ἐπιστήκοντος Ἐπιφανίου, ὡς ἦσαν οἱ τεχνῖται ἐργαζόμενοι ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας, ἦσαν καὶ οἱ ἄνδρες οἱ ἀπεσταλμένοι ἐγγὺς ἐστῶτες Ἐπιφανίου. Ἦν δὲ καὶ Φαυστινιανός ἐστὼς ἐπὶ τοῦ τόπου. Εἷς οὖν τῶν οἰκοδόμων πεσὼν ἀπὸ ὕψους μεγάλου, καὶ ἐρχόμενος κατὰ κεφαλῆς Φαυστινιανοῦ, ὁ μὲν πεσὼν οὐδὲν κακὸν ἔπαθεν· ὁ δὲ Φαυστινιανός ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον, καὶ ἔμεινε νεκρός. Ἐγγίσας δὲ Ἐπιφάνιος Φαυστινιανῷ, ἐκράτησεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς χειρὸς λέγων· Ἀνάστα, τέκνον, φησὶν, ἐν ὀνόματι Κυρίου, καὶ ἀπελθε ὑγιαίνων ἐν τῷ σῷ οἴκῳ. Εὐθέως δὲ ἀνέστη ὁ Φαυ-

στινιανός, καὶ ἐπορεύθη εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. Ἀκού-
σασα δὲ ἡ τοῦτου γυνὴ τὸ γεγονός, λαβοῦσα χίλια νο-
μίσματα προσήνεγκεν Ἐπιφάνιῳ. Εἶπεν δὲ Ἐπιφά-
νιος πρὸς τὴν γυναῖκα· Ἀπελθε, τέκνον, ὅς σε αὐτὰ
τοῖς κοπιῶσιν ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἔξεις θησαυρὸν
παρὰ τῷ Ὑψίστῳ. Καὶ οὕτως ἐποίησεν ἡ γυνή.

ΜΘ'. Οἱ οὖν ἀπεσταλμένοι παρὰ τῶν βασιλέων,
ἐπήγον τὸν Ἐπιφάνιον ἐπὶ τὸ πλέειν ἐπὶ τὴν Ῥώ-
μην. Ἦν δὲ τις κληρικὸς ἀπὸ ῥητόρων, τοῦνομα Φί-
λων, ἀνὴρ ὅσιος. Χρεία δὲ ἦν ἐπὶ τῆς πόλεως τοῦ Καρ-
πασίου καθίσαι ἐπίσκοπον ἐπὶ τοῦ θρόνου. Ἦν δὲ οὗ-
τος διάκονος. Τοῦτον οὖν ἀπὸ ἀποκαλύψεως Θεοῦ χει-
ροτονεῖ ἐπίσκοπον ὁ Ἐπιφάνιος ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς
πόλεως, καὶ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Καρπασίου. Ὅτε
οὖν εἶχεν Ἐπιφάνιος ἐπιδημῆσαι ἐπὶ τῆς Ῥώμης,
μεταστέλλεται τὸν προειρημένον Φίλωνα τὸν ἐπίσκο-
πον, καὶ αὐτῷ ἀποδίδωσιν τὴν αὐθεντίαν τῆς Ἐκκλη-
σίας τῆς Κωνσταντίας, ὅπως ἂν χρεία γένηται κλη-
ρικῶν, αὐτὸς χειροτονήσῃ. Λαβὼν οὖν ὁ Ἐπιφάνιος
ἐμὲ, καὶ Ἰσαάκ, ἀπεπλεύσαμεν εἰς τὴν Ῥώμην.
Εἰσελθόντων δὲ ἡμῶν ἐν τῇ πόλει, ἦν πένθος καὶ
κοπετὸς μέγας ἐν τῷ ταμείῳ τῷ βασιλικῷ. Τῆς γὰρ
ἀδελφῆς τῶν βασιλέων Ἀρχαδίου καὶ Ὀνωρίου πάθος
ἐχούσης ἐπὶ τὴν δεξιὰν χεῖρα, πολλὰ ποιήσαντες οἱ
ἰατροὶ οὐδὲν ὠφέλησαν ταύτην. Ἦν δὲ λοιπὸν πάθος
κατανεμόμενον τὰς σάρκας αὐτῆς. Ἀπὸ πολλῆς οὖν
θλίψεως ἐπήγεν τοὺς βασιλεῖς, λέγω δὴ Ἀρχάδιον
καὶ Ὀνώριον, ὅπως ἐπιτρέψωσιν ἰατρῷ δοῦναι δηλη-
τήριον αὐτῇ, ὅπως διὰ συντόμου παρέλθῃ τὸν βίον
τοῦτον. Οἱ οὖν ἀπαγαγόντες ἡμᾶς ἐπὶ τὴν Ῥώμην
εἰσῆλθον, καὶ ἀπήγγειλαν τοῖς βασιλεῦσιν. Αὐτοὶ ἐξ
ἐπιτρέπουσιν εἰσιέναι τὸν Ἐπιφάνιον. Ὁ δὲ Ἐπιφά-
νιος, ὡς μὴ τοιούτοις ἀνθρώποις συντυγχάνων, οὕτως
ἀτρόμως εἶσιν ἐν τῷ ταμείῳ τῷ βασιλικῷ, ἐγγί-
σας δὲ τοῖς βασιλεῦσιν. Ἦν δὲ καὶ ἡ ἀδελφὴ τούτων
κατακειμένη ἐπὶ τῆς κλίνης.

Ν'. Τῶν δὲ βασιλέων ἰδόντων τὸν Ἐπιφάνιον, ἀν-
έστησαν εὐθέως ἀπὸ τῶν θρόνων. Εἶπεν δὲ Ἐπιφά-
νιος τοῖς βασιλεῦσιν· Ταύτην τὴν τιμὴν εἶδοτε, τέκνα,
τῷ εὐεργέτῃ, καὶ ὤψασθε τὴν ἀδελφὴν ὑμῶν ἐν καλ-
λίστῃ ὑγείᾳ· μὴ πεποιθεσθε, τέκνα, ἐπὶ τὴν αὐθεν-
τίαν, καὶ ἔσεσθε φυλαττόμενοι ἀπὸ Κυρίου. Ἐπὶ δὲ τοῖς
λόγοις Ἐπιφανίου ἐδίσταζον καὶ ἐταράττοντο οἱ βα-
σιλεῖς. Εἶπεν δὲ Ἐπιφάνιος τοῖς βασιλεῦσιν· Τί δι-
στάζετε, τέκνα, ἐπὶ τοῖς λαλουμένοις; Ὅψασθε Θεοῦ
χάριν διὰ τῶν λαλουμένων. Ἐγγίσας δὲ Ἐπιφάνιος
ἐπὶ τῆς κλίνης, ἐνθα κατέκειτο ἡ ἀδελφὴ τῶν βασι-
λέων, εἶπεν πρὸς αὐτὴν εὐμενεῖ τῷ προσώπῳ· Μὴ
δίσταζε, τέκνον, ἐπὶ τῷ πάθει· ἔχε τὰς ἐλπίδας ἐπὶ
Θεὸν ζῶντα, καὶ ὅψῃ τὴν ὑγίαιαν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ· πί-
στευσον τῷ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ τῷ ἐσταυρωμένῳ, καὶ ἔσῃ
περιπατοῦσα ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ. Πέπνυται, φησί, τέ-
κνον, ὁ πόνος τοῦ σώματός σου. Δόξαζε Θεὸν τὸν δι-
δόντα τὴν χάριν· ἔχε τοῦτον κατὰ νοῦν ἀδιαλείπτως,
καὶ ἔσται σοι τεῖχος τὸν ἅπαντα χρόνον. Ταῦτα εἰ-
πόντων Ἐπιφάνιος ἐκράτησεν τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ
σφραγίσας αὐτὴν τρίτον, εὐθέως ἐκουφίσθη τῶν πό-
νων. Ἰδόντες δὲ οἱ βασιλεῖς, ὃ ἐποίησεν Ἐπιφάνιος,
προσεκλίθη ἡ ψυχὴ αὐτῶν τοῦ ἀγαπᾶν αὐτὸν, καὶ

A ejus quod factum fuerat, accepit mille nummos,
et obtulit Epiphanio. Qui ei dixit : Vade, filia, da
eos iis qui laborant in ecclesia, et habebis thesau-
rum apud Altissimum. Sic autem fecit mulier.

XLIX. Qui vero missi fuerant ab imperatoribus,
urgebant Epiphanium, ut navigaret Romam. Erat
autem quidam ex oratoribus clericus, Philo nomi-
ne, vir sanctus. Opus autem erat, in civitate Car-
pasii in sede collocare episcopum. Eratque is dia-
conus. Hunc ergo Dei revelatione episcopum ordi-
nat Epiphanius in sede civitatis et Ecclesiæ Carpa-
sii. Cum ergo esset Romam profecturus Epiphanius,
accersit prius dictum Philonem episcopum, datque
B ei auctoritatem Ecclesiæ Constantiæ, ut si fuerit
opus clericis, ipse ordinaret. Accepit autem Epi-
phanus me et Isaac, et Romam navigavimus. Erat vero magnus luctus et planctus in aula regia.
Cum enim soror imperatorum Arcadii et Honorii
laboraret in manu dextera, multa fecerant medici,
nec ei quidquam profuerant. Morbus autem jam de
cætero depasebat ejus carnes. Præ multa vero affli-
ctione instabat imperatoribus, Arcadio, inquam, et
Honorio, ut permitterent medico ei dare venenum,
ut breviter vitam finiret. Qui ergo nos Romam de-
duxerant, ingressi sunt, et renuntiaverunt imperatori-
bus. Ipsi autem jubent, ut ingrediatur Epiphanius.
Nobis vero in aulam regiam intrantibus, omnes qui
aderant salutarunt Epiphanium. Qui perinde ac
C si non tales conveniret homines, intrepide ingres-
sus est in aulam regiam, et appropinquavit impe-
ratoribus. Erat autem eorum soror in lecto recu-
bans.

L. Cum vero imperatores vidissent Epiphanium,
et protinus e sedibus ei assurrexissent, dixit Epi-
phanus imperatoribus : Hunc honorem, inquit, o
filii, date benefactori Deo, et videbitis sororem ve-
stram in optima sanitate. Ne confidatis, filii, in
majestate, et conservabimini a Domino. Quoniam
autem propter verba Epiphanii dubitabant et con-
turbabantur imperatores, dixit illis Epiphanius :
D Quid dubitatis, filii, de iis quæ dico ? Videbitis
Dei gratiam per ea quæ dicuntur. Cum autem Epi-
phanus appropinquasset lecto, in quo jacebat soror
imperatorum, dixit ei vultu leni et placido : Ne de
morbo dubites, o filia : spera in Deum vivum, et
hac hora videbis sanitatem. Crede Filio Dei, qui
fuit crucifixus, et statim ambulabis. Cessavit, in-
quit, o filia, dolor tui corpusculi. Redde gloriam
Deo, qui dat gratiam ; cum habe perpetuo in me-
moriam, et erit tibi murus omni tempore. Cum hæc
diceret Epiphanius, tenuit manum mulierculæ, et
eam ter signavit, et illico levata est doloribus.
Cum autem vidissent imperatores, quod fecerat
Epiphanius, inclinatum est cor eorum, ut ipsam
diligenter, audirentque, et crederent iis omnibus

quæ ab ipso dicebantur. Rogaruntque Epiphanium, ut Romæ cum eis versaretur, et esset eis in patrem. Epiphanius autem totum diem imperatores docebat assidue.

LI. Aliquando cum filium haberet soror eorum, quæ laborarat, et curata fuerat ab Epiphanio, accidit ut cum is ægrotasset, mortuus in lecto sit repertus. Fuit magnus luctus in aula imperatorum. Epiphanio autem dixerunt imperatores: Ora, Pater, pro infante, ut eum reddas sanum matri. Dixit Epiphanius: Creditis, filii, me hoc posse facere? Dixerunt autem imperatores: Credimus, quod sicut matris ejus morbum fugasti, ita etiam infantem ei vivum præbebis. Dixit vero Epiphanius imperatoribus: Si surrexerit filius sororis vestræ, credetisne, et baptizabimini in nomine Crucifixi? Dixerunt imperatores Epiphanio: Si suscitaveris infantem, nos credemus, et baptizabimur. Accedens autem Epiphanius ad lectum, in quo infans jacebat mortuus, cum totum ejus corpus contrectasset, et cum orasset qui mortificat et vivificat, dixit puero: In nomine Domini nostri Jesu Christi crucifixi surge; et statim puer sedit in lecto. Cum autem vidissent imperatores, quod Epiphanius per orationem suscitaret puerum, rogarunt Epiphanium, ut illuminarentur. Tunc dixit Epiphanius imperatoribus: Ecce pietatem vestram in omnibus suscipio: Deus est enim, qui vos ad hoc excitat. Sed hoc non possum facere injussu episcopi Romanæ Ecclesiæ, ne nobis irascatur. Accersunt itaque imperatores episcopum, et ei omnia exposuerunt. Episcopus autem magno fuit affectus gaudio, cum hæc audiisset ab imperatoribus, et permisit Epiphanio, ut baptizaret et imperatores, et eorum sororem, et filium ejus, quem suscitavit Epiphanius, cum esset mortuus.

LII. Cum ingressi autem essent in baptisterium, ut illuminarentur ab Epiphanio, eis omni exhibito ministerio, ingressus est primus Arcadius: qui quidem ante se habuit tres viros vestes gestantes candidas, et tenentes Epiphanium, unum quidem a dextris, et unum a sinistris, et alterum pone. Is autem magno timore est affectus. Cognovitque Epiphanius ex vultu Arcadii, quod viderat visionem, et dixit imperatori: Attende tibi, o fili, et cave. Solebat enim Epiphanius neminem mittere in piscinam, donec aqua turbaretur. Postquam vero fuit illuminatus Arcadius, illuminatus fuit etiam Honorius, et eandem quoque vidit visionem. Similiter etiam filius sororis eorum. [Jussu autem Epiphanii, suscepi ego Arcadium ex baptismo; Isaac vero Honorium, et quidam eunuchus Christianus et pius, filium sororis eorum. Ipsam vero sororem Procliana, quæ erat uxor unius ex patriciis.] Postquam autem ii fuerunt illuminati, septem dies ibi peregit Epiphanius post illuminationem, eos docens de baptismo. Postquam vero vestes candidas deposuerunt, duobus imperatoribus dixit Epi-

ἀκούειν, καὶ πιστεύειν πᾶσι τοῖς λαλουμένοις ὑπ' αὐτοῦ· καὶ παρεκάλουν αὐτὸν, ὥστε συναῖναι αὐτοῖς ἐπὶ τῆς Ῥώμης, καὶ γίνεσθαι αὐτὸν εἰς πατέρα. Ἦν δὲ Ἐπιφάνιος πᾶσαν ἡμέραν διδάσκων αὐτοὺς καὶ στηρίζων.

ΝΑ'. Ποτὲ γοῦν οὖν ἔχουσα ἡ ἀδελφὴ αὐτῶν ἡ τὸ πάθος ἐσχηκυῖα, καὶ θεραπευθεῖσα ὑπὸ Ἐπιφανίου, ἔτυχεν τοῦτον μὴ ἀρρώστησαντα εὐρεθῆναι νεκρὸν ἐπὶ τῆς κλίνης· ὥστε γενέσθαι μέγα πένθος ἐν τῷ βασιλικῷ. Εἶπον δὲ οἱ βασιλεῖς πρὸς Ἐπιφάνιον· Πρόσευξαι, Πάτερ, ὑπὲρ τοῦ παιδίου, ὅπως τοῦτο ἀποδῶς ζῶντα τῇ μητρὶ αὐτοῦ. Εἶπεν δὲ Ἐπιφάνιος· Καὶ πιστεύετε ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι; Καὶ εἶπον αὐτῷ οἱ βασιλεῖς· Ηἰστεύομεν ὅτι ὡς ἐδίωξας τὸ πάθος ἀπὸ τῆς μητρὸς τοῦ παιδίου, οὕτω καὶ τὸ παιδίον παραστήσεις τῇ μητρὶ ζῶντα. Εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ἐπιφάνιος· Ἐὰν ἀναστῇ ὁ υἱὸς τῆς ἀδελφῆς ὑμῶν, πιστεύετε καὶ βαπτίζεσθε εἰς τὸ ὄνομα τοῦ ἐσταυρωμένου; Οἱ βασιλεῖς εἶπον· Ἐὰν ἀναστήσῃς τὸν παῖδα, ἡμεῖς πιστεύομεν καὶ βαπτισόμεθα. Ἐγγίσας οὖν Ἐπιφάνιος ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ παιδίου, καὶ σφραγίσας αὐτοῦ ὄλον τὸ σῶμα, καὶ προσευξάμενος τῷ θανάτου· καὶ ζωογονοῦντι, εἶπεν πρὸς τὸν παῖδα· Ἀνάστα, τέκνον, ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἐσταυρωμένου. Καὶ εὐθέως ὁ παῖς ἀνεκάθισεν ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ. Τότε πιστεύσαντες οἱ βασιλεῖς, ὅτι ἀνέστησεν Ἐπιφάνιος διὰ προσευχῆς τὸν παῖδα, παρεκάλουν αὐτὸν ὅπως φωτίσει αὐτούς. Εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ἐπιφάνιος· Ἴδου δὴ ἐν πᾶσιν ἀποδέχομαι τὴν εὐσέβειαν ὑμῶν, διότι ὁ Θεὸς ἐστὶν ὁ ἐγείρων ὑμᾶς ἐπὶ τοῦτο. Πλὴν παρ' ἐπιτροπὴν τοῦ ἐπισκόπου Ῥώμης οὐ δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι· μήποτε καὶ λυπηθῇ πρὸς μέ. Οἱ οὖν βασιλεῖς εὐθέως μεταστέλλονται τὸν τῆς Ῥωμαίων Ἐκκλησίας ἐπίσκοπον, καὶ ἐξηγοῦνται αὐτῷ πάντα. Ὁ δὲ ἐπίσκοπος ἐχάρη χαρὰν μεγάλην ἀκούσας παρὰ τῶν βασιλέων ταῦτα, καὶ ἐπέτρεψεν Ἐπιφάνιῳ βαπτίζειν αὐτούς.

ΝΒ'. Ὡς δὲ εἰσῆλθον ἐν τῷ φωτιστηρίῳ, ὅπως βαπτισθῶσιν ὑπὸ Ἐπιφανίου, καὶ τῆς πάσης ἀκολουθίας γενομένης, εἰσῆλθεν πρῶτος Ἀρχάδιος καὶ προσέσχεν· καὶ ἰδοὺ τρεῖς ἄνδρες στολὰς λευκὰς φοροῦντες παρεκράτουν τὸν Ἐπιφάνιον, ἓνα ἐκ δεξιῶν καὶ ἓνα ἐξ εὐωνύμων, ἀκολουθοῦντα δὲ τὸν ἕτερον ὀπίσω αὐτοῦ. Καὶ ἐφοβήθη φόβον μέγαν. Ἐγὼ οὖν Ἐπιφάνιος ἀπὸ τοῦ προσώπου Ἀρχαδίου, ὅτι ὀπτασίαν ἐώρακεν· καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν· Πρόσεχε σεαυτῷ, τέκνον, καὶ ἔσο φυλάττων. Εἰώθει δὲ Ἐπιφάνιος ἕως ταραχθῆναι τὸ ὕδωρ, μηδένα ἐμβαλεῖν εἰς τὴν κολυμβήθραν. Μετὰ δὲ τὸ φωτισθῆναι Ἀρχάδιον, εἰσῆνεγκεν καὶ Ὀνώριον, καὶ τὴν αὐτὴν ὀπτασίαν ἶδεν. Καὶ οὕτως λοιπὸν κατῆλθεν ὁ υἱὸς τῆς ἀδελφῆς αὐτῶν. Καὶ αὕτη ἡ ἀδελφὴ αὐτῶν Προκλιανή, ἥτις ἦν ἐνὸς τῶν πατρικίων γυνή. Μετὰ δὲ τὸ βαπτισθῆναι αὐτούς, ἐποίησεν Ἐπιφάνιος τὰς ζ' ἡμέρας μετ' αὐτῶν, διδάσκων αὐτούς. Καὶ μετὰ τὸ ἀλλάξαι αὐτοὺς τὰς νεοφωτίστας ἐσθῆτας, εἶπεν Ἐπιφάνιος τοῖς δυσὶ βασιλεῦσιν· Μένετε, φησὶ, τέκνον, ἐν καταστάσει. Λύκος γὰρ ὑμῶν οὐκέτι κυριεύσει· ἀπέδρα ὀδύνη, καὶ λύπη, καὶ στεναγμός· ἔσεσθε προσέχοντες τῇ ἀναστάσει, καὶ μὴ λυπεῖσθε

ἐπὶ τοῖς ἐξέρχομένοις ἀπὸ τοῦδε τοῦ βίου· οἱ γὰρ Χριστῷ πιστεύσαντες Χριστὸν ἐνεδύσαντο, καὶ αὐτὸν βοηθὸν ἔχουσιν. Μέλλει γὰρ, φησὶν (α), τὸ ποτὲ ἀποθανόντα καὶ ἀναστάντα, λαβόντα τὴν χάριν, ἀπελεύσασθαι πρὸς τὸν Σωτῆρα, καὶ ὁφείσθαι αὐτὸν ἐν δόξῃ μεγάλῃ παρακαλούμενον ὑπὲρ ἀγγέλων. Τῇ οὖν ἔωθεν, ὡς ἦν Ἐπιφάνιος ἐν τῷ βασιλικῷ ταμείῳ διδάσκων τοὺς βασιλεῖς, εὐωδία τις ἐγένετο ἐν τῷ μέσῳ πάντων ἡμῶν. Εἶπεν δὲ Ἐπιφάνιος τοῖς βασιλευσίν· Ἀναστάντες, φησὶν, εὐξασθε, υἱοὶ τοῦ φωτός. Ἦν δὲ τὸ παιδίον κατακείμενον ἐπὶ τῆς κλίνης· καὶ ποιήσαντος Ἐπιφανίου τὴν εὐχὴν, ἤκουσαν πάντες οἱ ἐν τῷ βασιλικῷ ταμείῳ ὡς ὄχλου πολλοῦ λέγοντος τὸ Ἀμήν· καὶ τὸ παιδάριον εὐθέως παρέδωκεν τὸ πνεῦμα. Ἐμείναμεν δὲ ἐνιαυτὸν ὅλον ἐν Ῥώμῃ. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἐποίησεν ὁ Ἐπιφάνιος σημεῖα ἐπὶ τῆς Ῥώμης. Ὡς δὲ ἔκρινεν Ἐπιφάνιος ἀποπλεῖν ἡμᾶς ἐν τῇ Κύπρῳ, εἶπον οἱ βασιλεῖς πρὸς Ἐπιφάνιον· Λάβε, φησὶν, ὦ Πάτερ, τὴν χρεῖαν τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως παρέχεις τοῖς δεομένοις. Εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ἐπιφάνιος· Ὑμεῖς, τέκνα, ποιεῖτε ὃ ἀπαιτεῖσθε· καὶ γὰρ χαίρω ἐπὶ τῇ ὑμῶν ἐπιδόσει. Ἐμοὶ δὲ βάρος μὴ παρέχετε. Ὁ γὰρ Θεὸς μου πᾶσι πάντα παρέχει, διατρέφων πάντας ἐν τῷδε τῷ βίῳ. Ἠνεγκαν δὲ οἱ βασιλεῖς πολὺ χρυσίον· καὶ οὐκ ἐδέξατο Ἐπιφάνιος ἐξ αὐτῶν, ἀλλὰ ἄρτους ὀλίγους μόνον εἶπεν ἐλθεῖν εἰς μετάληψιν ἡμῶν ἐν τῷ πλοίῳ. Ἀπάραντες οὖν ἀπὸ τῆς Ῥώμης οὕτως κατηντήσαμεν διὰ μὲν ἡμερῶν ἐν Κύπρῳ, καὶ ἐδέξαντο ἡμᾶς οἱ ἀδελφοὶ μετὰ χαρᾶς μεγάλης.

ΝΓ'. Ἔθος δὲ ἦν Ἐπιφανίῳ ἐξέρχεσθαι τὰς νύκτας ἐν τοῖς κοιμητηρίοις, ἐνθα τὰ λείψανα τῶν ἁγίων μαρτύρων κατάκεινται, καὶ παρακαλεῖν τὸν Θεὸν περὶ ἑνὸς ἐκάστου τῶν θλιβομένων. Ὡς περ δὲ φίλος φίλον παρακαλῶν, περὶ οὗ παρακαλεῖ, τοῦτου συγχάνει· οὕτως καὶ ὁ Θεὸς τὰ αἰτήματα αὐτοῦ παρεῖχεν αὐτῷ. Ποτὲ γοῦν λιμοῦ μεγάλου γενομένου, καὶ μὴ εὐρισκομένων ἄρτων ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς, ἦν Φαυστινιανὸς ὁ ἄσπλαγχνος οἶκος πολλοὺς μεστοὺς σίτου καὶ κριθῆς ἡσφαλισμένους ἔχων. Οὗτος δὲ χρυσίον λαμβάνων, παρεῖχεν ἐκάστῳ τῶν δεομένων τρεῖς μοδίους τοῦ νομίσματος. Καὶ ἦν πολλὴ στένωσις ἐν τῇ πόλει. Εἶπεν δὲ Ἐπιφάνιος πρὸς Φαυστινιανόν· Δός μοι, φησὶν, ὦ βέλτιστε, σῖτον πρὸς διατροφὴν τῶν ἀνθρώπων· καὶ γὰρ ἀποδώσω σοι τὸ χρέος τούτων ἀπάντων. Ὁ δὲ ἄσπλαγχνος Φαυστινιανὸς τοιοῦτους λόγους λέγειν ἤρξατο Ἐπιφανίῳ· Ἀπελθε, φησὶ, παρακάλεσον τὸν Θεόν, ὃν σὺ σέβῃ, καὶ παρέξει σοι σῖτον πρὸς διατροφὴν τῶν σῶν φίλων. Ὁ γοῦν Ἐπιφάνιος ἐξελθὼν ἐν μιᾷ νυκτὶ ἐν τοῖς κοιμητηρίοις παρεκάλει τὸν Θεόν ἐπὶ τὸ διατρέψαι πάντας τοὺς στενομένους. Ἦν δὲ ναὸς ἐκείνος ἀρχαῖος, ὅστις ἐκαλεῖτο Διὸς Ἀσφάλεια· τούτῳ δὲ τῷ ναῷ εἴ ποτε ἤγγισέν τις τῶν ἀνθρώπων, ἐλέγετο εὐθέως ὑπὸ θανάτου λαμβάνεσθαι. Ὡς οὖν ἦν Ἐπιφάνιος δεόμενος τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τῶν θλιβομένων, φωνὴ αὐτοῦ γέγονεν· Ἐπιφάνιε, φησὶ, μὴ παραχθῇς. Ὁ δὲ φησὶν· Τί

phanius : Manete deinceps, o filii, bono animo. Lupus enim ad vos non accedet. Abiit luctus, et dolor, et gemitus. Expectate resurrectionem, et nolite affligi tristitia ob eos, qui ex hac vita excedunt : Christum enim habentes, Christum induerunt. Puer enim, qui fuit aliquando mortuus, et resurrexit, jam accepta gratia iturus est ad Salvatorem. Videbitis angelos eum in magna gloria consolari. Mane ergo, cum esset Epiphanius docens in aula imperatorum, oritur quidam suavis odor in medio omnium. Dixit autem Epiphanius imperatoribus : Surgite, orate, filii lucis. Jacebat autem puer in lecto. Cum autem Epiphanius fecisset orationem, audierunt omnes, qui erant in aula regia, veluti multitudinem quamdam dicentem, Amen. Et puer statim tradidit spiritum. Mansimus vero unum annum Romæ. Multa autem alia quoque Romæ fecit Epiphanius. Postquam vero decrevit navigare in Cyprum, imperatores dixerunt Epiphanio : Accipe, Pater, id quod est usui Ecclesiæ, ut præbeas indigentibus. Dixit autem Epiphanius imperatoribus : Vos, filii, facite id quod a vobis postulatur : et gaudeo de vestro incremento. Quid vero mihi onus præbetis? Suppeditat mihi Deus, qui omnes alit in hac vita. Obtulerunt ergo imperatores multum auri. Sed nihil accepit Epiphanius, præter paucos panes, ut nos omnes iis in navigio vesceremur. Roma autem profecti, pervenimus in Cyprum quadraginta diebus, et nos susceperunt fratres cum magno gaudio.

LIII. Mos autem erat Epiphaniῳ noctu ingredi in cœmeteria, ubi sitæ sunt reliquæ sanctorum martyrum, et rogare Deum pro unoquoque eorum, qui affligebantur. Et quomodo bonus amicus bonum amicum rogans, non fraudatur eo quod petit : ita si quando is a Deo aliquid petiisset, præbuit ei omnes petitiones. Aliquando quidem cum esset magna fames, et panis non afferretur in forum, erat quidam Faustinianus immisericors, qui multas habebat domos clausas, plenas hordeo et frumento. Is accipiens aurum, dabat volenti. Dabat autem pro nummo tres mensuras, qui vocantur modii. Erantque magnæ angustię in civitate. Dixit ergo Epiphanius Faustiniano : Da mihi, o optime, frumentum ad alendos homines, et a me accipies horum omnium debitum. Immisericors autem et barbarus et sceleratus Faustinianus hæc verba dixit Epiphanio : Roga Jesum, quem colis, et præbebit tibi frumentum ad alendos tuos amicos. Epiphanius itaque una nocte ingressus est cœmeteria sanctorum martyrum, et rogavit Deum, ut daret frumentum iis, qui erant redacti in angustias. Erat autem templum obsignatum, quod vocabatur Tutela Jovis. Hæc templo si quando quis ex hominibus appropinquasset, a multis ferebatur, quod morte statim corriperebatur. Cum ergo Epiphanius Deum oraret pro iis qui affligebantur, ad eum vox facta

(α) Quæ sequuntur Græca ex Latino corrigenda hæc modo : Τὸ παιδίον ποτὲ ἀποθανὼν καὶ ἀναστὰν, λαβὼν τὴν χάριν... καὶ ὁφείσθαι. EDIT. PATROL.

est, Epiphani, inquit. Epiphanius vero nihil A conturbatus : Quid est, Domine ? Et dixit ei : Vade in templum, quod vocatur Tutela Jovis, et solven- tur signacula portarum, et invenies multum auri. Cum tu id acceperis, eme frumentum et hordeum Faustini, et da alimentum egentibus. Epipha- nius autem ivit protinus in templum, et cum fuit prope ingressum templi, statim ceciderunt signa- cula, et portae apertae sunt. Ingressus vero Epipha- nius invenit multum auri. Cum ex eo ergo acce- pisset, dedit Faustini, et dixit : Accipe pecu- niam, et da mihi frumentum. At avarus et scele- stus Faustinianus auro accepto frumentum prae- buit ipsi per modios ternos. Epiphanius autem id prae- buit indigentibus. Non defecerunt ergo pecuniae, donec Epiphanius emit omnia, quae habebat Fau- stinianus ad alimentum. Implevit autem Epipha- nius multas domos frumento et hordeo, quod eme- rat a Faustini : et toti civitati suppeditavit, sive potius Deus per Epiphanium.

LIV. Defecerunt autem escæ in domo Faustini, et inter omnes homines laute erant epulae, et magnæ angustiae in domo Faustini. Malus vero et violentus et immisericors Faustinianus, probum esse ratus, cibos domui suæ petere ab Epiphanio, cum sex ha- beret propria navigia, alia quoque quinque conduxit : et cum dedisset pecunias Longino totius familiae suæ fidelissimo, misit eum ad emendum frumen- tum. Illi autem cum navigassent in Calabriam, et frumentum illie aliasque species emissent, post tres menses adnavigant id habentes. Centum vero stadiis longe a Constantia, ex adverso ejus, quod dicitur Dianenterium, oritur in mari maxima tem- pestas, et venerunt in periculum naves Faustini, quæ afferebant frumentum, totumque frumentum mare ad litus impulit. Cum hæc autem audisset Faustinianus, et statim ad mare accessisset, et ocu- lis vidisset quæ facta fuerant, sepulcrum habens os suum apertum, statim cæpit sceleratus blas- phemare in Altissimum, et probris appetere Epi- phanium, dicens verba hujusmodi : Hic magus et prædo non solum in terra malefacit domui meæ omni tempore ; sed etiam in mare mittens dæmo- nes, prohibet, ne ingrediatur illi, quod est usui fami- liae meæ. O quis ventus emisit hunc prædonem ? Cumque hæc dixisset, et plura his, ivit in domum suam minitans Epiphanio. Omnes autem, qui erant congregati in civitate, viri et mulieres, una cum suis liberis, colligebant frumentum, et ferebant in domos suas, congregantes sumptum, alius quidem unius anni, alius vero duorum annorum. Habebat vero Faustinianus uxorem, quæ faciebat bona ope- ra. Ipsa ergo, insciente Faustini, misit his mille nummos Epiphanio, ut domui ejus præberet ali- menta. Dixit autem mulieri Epiphanius : Tene pec- uniam in domo tua, et accipe cibaria, quibus in- diges : et quando terra produxerit, tunc reddes,

ἐστι, Κύριε; Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν· Ἄπελθε ἐν τῷ ναῷ τῷ καλουμένῳ Διὸς Ἀσφάλεια, καὶ λυθήσονται αἱ τῶν θυρῶν σφραγίδες· καὶ εἰσελθὼν εὗρήσεις χρυ- σίον πολὺ· τοῦτο λαθὼν ἀγόρασσον ὅλον τὸν σῖτον Φαυστινιανοῦ, καὶ τὴν κριθήν, καὶ δὲς τροφὴν τῇ δειομένῳ. Ὁ γοῦν Ἐπιφάνιος ἐπορεύθη ἐν τῷ ναῷ· καὶ ὡς ἤγγισεν πρὸς τὴν εἰσοδὸν τοῦ ναοῦ, εὐθέως ἔπεσαν αἱ σφραγίδες, καὶ αἱ θύραι ἠνεώχθησαν, καὶ εἰσελθὼν Ἐπιφάνιος, εὗρεν χρυσίον πολὺ. Λαθὼν οὖν αὐτὸ, ἐξ αὐτοῦ ἐπαδίδου τῷ Φαυστινιανῷ λέγων· Λά- θε, φησὶ, χρήματα, καὶ δός μοι σῖτον. Ὁ δὲ φιλοχρή- μων καὶ ἀλάστορ Φαυστινιανὸς, δεχόμενος τὸ χρυ- σίον, παρείχε σὺτῷ τὸν σῖτον, κατὰ τριῶν μοδίων. Ὁ δὲ Ἐπιφάνιος παρείχεν σῖτον ἐκάστῳ τῶν χρείων ἐχόντων, καὶ οὐκ ἐξέλειπον τὰ χρήματα, ἕως οὗ ἐξ- ηγόρασεν πάντα τὰ βρώματα, ἃ συνήγαγεν ὁ Φαυ- στινιανὸς, καὶ ἐπλησεν οἴκου πολλοὺς Ἐπιφάνιος σί- του, καὶ κριθῆς, τῶν ἀγορασθέντων παρὰ Φαυστινια- νοῦ καὶ παρείχεν πάσῃ τῇ πόλει, μᾶλλον δὲ ὁ θεὸς δι' Ἐπιφανίου.

ΝΔ'. Καὶ ἦν εὐωχία πᾶσιν ἀνθρώποις, καὶ ἦν πολλή στένωσις ἐν τῷ οἴκῳ Φαυστινιανοῦ. Ὁ δὲ κακὸς καὶ βίαιος Φαυστινιανὸς στενωθεὶς διὰ τῆς φιλοχρηματίας αὐτοῦ, ὕδριν ἡγούμενος παρὰ Ἐπιφανίου βρώματα αἰτῆσαι τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, πλοῖα ἔχων ἴδια, ἐξεμισθώ- σατο καὶ ἕτερα πέντε, καὶ δώσας Λογγίνῳ χρήματα τῇ πιστοτάτῳ αὐτοῦ, ἐπέστειλεν ἐν Καλαθρίᾳ, ὅπως ἐκεῖθεν ὠνήσῃται σῖτον πρὸς διατροφήν τοῦ οἴκου αὐτοῦ. Ἐκπλευσάντων δὲ τῶν πλοίων, καὶ πληρω- θέντων σίτου καὶ ἐτέρων ειδῶν, διὰ τετραμηνιαίου χρόνου παραπλεύουσιν, ἔχοντες τὸν σῖτον, ἀπὸ ρ' στα- δίων τῆς Κωνσταντίας, ἀντικρυς τοῦ καλουμένου Διανευτηρίου. Καὶ γίνεται λαίλαψ μέγας ἐν τῇ θα- λάσσῃ, καὶ ἐκινδύνευσαν ἀμφότερα τὰ πλοῖα Φαυστι- νιανοῦ τὰ τὸν σῖτον ἔχοντα. Καὶ ἅπαντα τὸν σῖτον ἐξέβρασεν ἡ θάλασσα ἐπὶ τὸν αἰγιαλόν. Τοῦ δὲ Φαυ- στινιανοῦ ἀκούσαντος ταῦτα, εὐθέως κατήλθεν ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ κατ' ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἰδὼν τὰ γι- νόμενα, τάφρον ἀνευγμένον ἔχων τὸ ἑαυτοῦ στόμα, ἤρξατο εὐθέως βλασφημεῖν τὸν Ὑψίστον ὁ κακοδαί- μων, καὶ ἐπιφέρειν τοιαύτας ὕβρεις Ἐπιφανίῳ· Ἰδοὺ, φησὶν, ὁ μάγος οὗτος καὶ ἐπιθέτης οὐ μόνον ἐπὶ τῆς ξηρᾶς γῆς ἐνεργεῖ τῷ οἴκῳ μου εἰς κακὰ, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης δαίμονας ἀποστέλλων, διακωλύει εἰσελθεῖν τὸ ἐπὶ διακονίᾳ τοῦ ἐμοῦ οἴκου. Ὡς ποῖος ἄνεμος ἐξέπεμψεν τοῦτον τὸν ἐπιθέτην ἐν- ταῦθα; Ταῦτα εἰπὼν, καὶ πλείονα τούτων, ἐπορεύθη ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἀπειλούμενος Ἐπιφανίῳ. Ἀπαντες δὲ οἱ ἐν τῇ πόλει συναχθέντες ἄνδρες, καὶ γυναῖκες, μετὰ καὶ τῶν ἑαυτῶν τέκνων ἐπεσύναγον τὸν σῖτον, καὶ ἀπεκόμίζον εἰς τοὺς οἴκους ἑαυτῶν, συνάγοντες τὸ ἑαυτῶν ἀνάλωμα, ὃς μὲν ἐνιαυτοῦ, ὃς δὲ δύο ἐτῶν. Εἶχεν δὲ Φαυστινιανὸς ὁ κακοδαίμων γυναῖκα χρηστὰ ἔργα ἐπιτελοῦσαν. Αὕτη οὖν λάθρα τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἀπέστειλεν δισχίλια νομίσματα Ἐπιφανίῳ, ὅπως παρέξει τροφὰς τῷ οἴκῳ αὐτῆς. Εἶπεν δὲ Ἐπιφάνιος πρὸς τὴν γυναῖκα· Κράτει τὰ νομίσματα ἐν τῇ σῶ

οἶκῳ, καὶ λάβε δαπάνας ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῷ· καὶ ὅταν τὰ ἐκφόρια πληρώσει ἡ γῆ, τότε ἅπερ ἔλαβες, παρέξεις. Καὶ ἐποίησεν τῇ γυναικὶ οὕτως (α).

NE'. Ἦν δέ τις διάκονος ἐν τῷ ἐπισκοπείῳ, Σαβῖ-
νος ὀνόματι, ἔχων ἐπιτήδευμα τοῦ καλλιγράφου.
Οὗτος πρῶτος ὑπῆρχεν, καὶ ὀρθῶς βίῳ κεκοσμημένος.
Ἦμεν δὲ οἱ πάντες μοναχοὶ ἐν τῷ ἐπισκοπείῳ ὁγδοή-
κοντα· οὗτος ὁ Σαβῖνος διέπρεπεν ἐν πᾶσιν ἡμῖν.
Τοῦτον Ἐπιφάνιος κατέστησεν ἐκδικεῖν τὰ πράγματα
τῆς Ἐκκλησίας. Ποτὲ οὖν δύο ἀνδρῶν κρινομένων
παρὰ Σαβίνου, ἐνὸς πλουσίου, καὶ ἐνὸς πένητος, ἦν
ὁ πλούσιος μᾶλλον ἔχων τὰ δίκαια ὑπὲρ τὸν πένητα.
Τοῦ οὖν Ἐπιφανίου ἐστῶτος ἐν τόπῳ ἀποκρύφῳ, καὶ
ἐπακούοντος τῆς δίκης, ἤκουσεν Σαβίνου ἐλεοῦντος
μᾶλλον, καὶ ῥέποντος ἐπὶ τὸν πένητα ἐν τῇ κρίσει.
Ὁ γοῦν Ἐπιφάνιος ἐλθὼν ἐν τῷ μέσῳ, εἶπεν Σαβίνῳ
εὐμενεῖ τῷ προσώπῳ· Ἀπελθε, τέκνον, καλλιγρά-
φει, καὶ μνήμην ἔχων τῶν θείων Γραφῶν, γίνου τέ-
λειος περὶ τὴν δίκην· καὶ ἔσο ἀκούων τοῦ εὐεργέτου
προσφωνούντος, καὶ λέγοντος· Μὴ ἐλεήσεις πτωχόν
ἐν κρίσει, καὶ μὴ λάβῃς πρόσωπον δυνάστου. Ἀπὸ
τότε οὖν Ἐπιφάνιος πᾶσι τοῖς προσερχομένοις ἐδίκα-
ζεν. Ἀπὸ γὰρ πρωῒας ἕως ὥρας ἐνάτης ἐπήκουεν
τῶν κρινομένων, καὶ ἀπὸ ἐνάτης ἕως πρωῒ οὐκ ἐθεω-
ρεῖτό τινα τῶν ἀνθρώπων.

NG'. Ἦν δέ τις τῶν ἀδελφῶν ἐν τῷ ἐπισκοπείῳ,
Ἰταμὸς τῷ προσώπῳ, τέχνην ἔχων καὶ αὐτὸς τῇ τοῦ
καλλιγράφου· καὶ ὄνομα αὐτῷ Ρουφίνος. Οὗτος συν-
απήγετο Φαυστινιανῷ, καὶ καθ' ἡμέραν ὕβρεις πολ-
λὰς ἐπέφερεν Ἐπιφανίῳ. Ὁ δὲ Ἐπιφάνιος μετὰ πολ-
λῆς πραότητος κατέστειλεν τὸ θρόνος αὐτοῦ. Καὶ
καθ' ὑπόθεσιν δὲ Φαυστινιανοῦ καὶ ἐνέργειαν τοῦ δαι-
μονος τοῦ αὐτοῖς ἐνεργοῦντος, ἐξήτησεν οὗτος ἀπο-
κτεῖναι τὸν Ἐπιφάνιον, συνθέμενος Φαυστινιανὸς τῷ
μοναχῷ, λέγων πρὸς αὐτὸν ὁ κακοδαίμων, ὅτι· Ἐάν
ἀποκτείνῃς, φησὶ, τοῦτον τὸν ἐπιθέτην, σὺ ἔσῃ καθ-
ήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου. Οὗτος δὲ ὁ Ρουφίνος ἦν
ἐσχάτος διάκονος τῆς Ἐκκλησίας· ὅθεν αὐτὸς εἴωθεν
ἐπικοσμεῖν τὸν θρόνον τοῦ ἐπισκόπου. Λαβὼν οὖν ὁ
θρασὺς καὶ ἀλαζὼν μάχαιραν ὀξεῖαν ἔθηκεν ὀρθίαν
ἐπὶ τὸ κάθισμα τοῦ θρόνου, καὶ ἐπάνω ταύτης τὸ
ἐφάπλωμα τοῦ θρόνου. Τοῦ δὲ Ἐπιφανίου μέλλοντος
καθῆσθαι ἐπὶ τοῦ θρόνου, εἶπεν πρὸς τὸν τὸ ἐνεδρον
ποιήσαντα· Ἄρον, φησὶ, τέκνον, τὸ σκέπασμα ἀπὸ
τοῦ θρόνου. Τοῦ δὲ πρὸς τὸν λόγον Ἐπιφανίου μὴ ἐπ-
ακολουθοῦντος, λαβὼν Ἐπιφάνιος τὸ κάλυμμα τὸ ἐπι-
καλύπτον τὴν μάχαιραν, ἔπεσεν ἡ μάχαιρα εἰς τοὺς
πόδας Ρουφίνου τοῦ [μὴ] διακόνου, καὶ ἐνεπάγῃ εἰς
τὸν δεξιὸν αὐτοῦ πόδα. Εἶπεν δὲ Ἐπιφάνιος πρὸς
Ρουφίνον· Παῦσαι, φησὶ, τῆς ἀταξίας σου, τέκνον,
μήποτε καὶ κινδυνεύσῃς, οὐ μετὰ χρόνον. Ἐξελθε
τοίνυν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας· οὐ γὰρ εἶ ἄξιός μεταλα-
βεῖν τῶν θείων μυστηρίων. Ἐξελθὼν δὲ Ρουφίνος
ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, ἀπῆλθεν ἐν τῷ ἐπισκοπείῳ, καὶ
οὕτως ἑαυτὸν ἐπὶ τῆς κλίνης, μετὰ τρεῖς ἡμέρας κατέλυσεν τὸν βίον.

NZ'. Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν, τοῦ βασιλέως Θεο-
δόσιου, οὐκ οἶδα κατὰ ποίαν πρόφασιν ἀλγήσαντος

quæ acceperis. Sic autem fecit uxor Faustini-
ani. (a).

LV. Erat in episcopatu quidam diaconus, nomi-
ne Sabinus, cujus studium erat pulchre scribere. Is
erat moderatus, et recta vita præditus. Eramus
autem in episcopatu omnes monachi octoginta. Is
vero Sabinus excellebat inter omnes. Eum consti-
tuit Epiphanius primum eedicum, hoc est, defenso-
rem Ecclesiæ. Cum vero aliquando duo homines
apud Sabinum iudicio contenderent, unus dives, et
unus pauper, melior erat divitis causa, quam pau-
peris. Cum igitur Epiphanius occulto in loco stans
iudicium audiret, sensit Sabinum in pauperem
magis propendere, ejusque misereri. Cum itaque
in medium venisset Epiphanius, Sabino placido
vultu dixit: Vade, fili, et scribe recte; et memento
verborum divinorum, et sis perfectus in iudicio,
et audias benefactorem loquentem, et dicentem*:
*Noli misereri pauperis in iudicio, et ne respicias
personam potentis.* Ab eo itaque tempore omnibus
qui veniebant iudicium reddebat Epiphanius. A
matutina enim usque ad horam nonam audiebat
eos, qui disceptabant. Ab hora vero nona usque ad
tempus matutinum a nullo videbatur amplius.

LVI. Erat autem ex fratribus, qui erant in epi-
scopatu, quidam Rufinus nomine, cujus ars erat
recte scribere, vultu impudens. Una cum eo insur-
gebat Faustinianus, et quotidie multis contumeliis
afficiebat Epiphanium. Epiphanius vero cum sum-
ma mansuetudine ejus reprimebat audaciam. Sug-
gestionem autem Faustiniæ, et dæmonis qui eis
opem ferebat, is quæsitit interficere Epiphanium,
cum Faustinianus hæc verba contulisset cum mo-
nacho, et ei diceret cacadæmon: Si occidas præ-
donem, sedebis supra thronum. Hic autem tam
audax, et tam insolens, erat postremus diaconus
Ecclesiæ: ad quem pertinebat ornare thronum e-
piscopi. Cum vero gladium acutum accepisset sce-
leratus, posuit eum tectum in eo loco, ubi sedetur
supra thronum, et supra eum vestes stragulas. Cum
igitur Epiphanius ad sedem ascenderet, dixit ei,
qui fecerat insidias: Tolle, fili, sedis tegumen-
tum. Cum is autem non pareret verbis Epiphanii,
accepit Epiphanius tegumentum, quod tegebat gla-
dium. Gladius vero cecidit in pedes Rufini (caco-
dæmonis potius, quam) diaconi, et infixus est
ejus pedi dextero. Dixitque Epiphanius Rufino:
Cessa deinceps, o fili, ab insolentia, ne venias in
periculum, non post longum tempus. Exi igitur ab
ecclesia; neque enim dignus es communione sa-
crorum mysteriorum. Rufinus autem egressus ec-
clesia, in episcopium abiit, et in lecto se compo-
nens, post triduum mortuus est.

LVII. Per illud tempus cum Theodosius impera-
tor nescio qua occasione laboraret pedibus, inferne

* Exod. xxiii, 5; Lev. xix, 15.

(a) Legit interpretes καὶ ἐποίησεν ἡ γυνὴ οὕτως.

eum a genibus invasit paralysis, jacuitque in lecto septem mensibus. Is ad Epiphanium misit in Cyprium, ut veniret in regiam, et opem ferret sibi. Cum ei autem occurrissent, qui missi fuerant ab imperatore, urgebant Epiphanium, ut exiret e terra Cypriorum. Ex qua cum opus esset illi navigare, omnes fratres malebant mori, quam privari suo patre. Cum ii autem, qui missi fuerant ab imperatore, sollicitarent Epiphanium, ut ascenderet in regiam, dixit eis Epiphanius: Ite, o filii, ad imperatorem; ego enim post vos veniam. Cum ii vero dicerent: Ne indigneris, o Pater: sic enim jussit imperator; nec possumus aliter facere, ne forte veniamus in periculum, maxime cum ægrotet, et tuum adventum expectet, o Pater: vix persuasum est Epiphanio, ut cum eis navigaret. Epiphanius itaque, accersito religiosissimo episcopo Philone, jussit eum curam gerere necessitatis ecclesiasticæ. Congregati sunt autem omnes Patres et fratres, et qui catechesi instituti fuerant ab Epiphanio: quos omnes valere jussimus, et navigavimus ad regiam. Nobis autem ingressis Constantinopolim, ipse ingrediebatur cum summa quiete et tranquillitate, quam ostendebat omnibus, quibus occurrebat. Erat igitur Theodosius imperator mutus præ dolore, jacens in lecto. Postquam autem accessit Epiphanius ad imperatorem, imperator dixit Epiphanio, Precare pro me, Pater, ut benevaleam. Dixit autem Epiphanius: Fili, crede Crucifixo, et habebis sanitatem. Habe sine intermissione Deum in voto tuo, et omne malum tui non dominabitur. Miserere eorum qui affliguntur, et Dominus tui miserebitur. Esto tanquam rex, qui honorat eum qui dat ei potestatem, et ipse adjiciet tibi majorem gratiam. Cum autem Epiphanius hæc dixisset imperatori, et ei appropinquasset, et tetigisset ejus pedes, eumque ter signasset, dixit ei: Fili, surge e lecto. Hæc cum imperator audiisset ab Epiphanio, surrexit a lecto supra pedes, nihil omnino habens mali. Dixit autem imperator Epiphanio: Pater, mihi semper jubeto, et ego tua jussa exsequar. Dixit Epiphanius: Habeas Dei verba in animo tuo, et non opus habebis Epiphanio. Cum hæc autem, et his plura imperatori dixisset Epiphanius, venit tempus prandii. Dixit ergo Epiphanius imperatori: Vade, fili, ad mensam, et benedices benefactori. Erat autem Epiphanius lepidus et urbanus, et habens sermonem conditum divina gratia. Et quando in morbum quidam Romæ incidit filia Theodosii, tunc Arcadius et Honorius fuerunt Romæ, et versati sunt cum ea longo tempore, quoniam illic erat viro conjuncta. Cum vero audiisset Theodosius Romam venisse Epiphanium, curasse ejus filiam, et filio ejus, qui erat mortuus, vitam reddidisse, Arcadiumque et Honorium postea illuminasse, magna est affectus letitia. Quo factum est, ut deinceps ad eum scriberet, tanquam ad patrem. Porro cum nos essemus Constantinopoli, Roma venerunt Arcadius et Honorius, et lætati sunt, quod invenissent Epiphanium.

Α τὸς πόδας, ἀπὸ τῶν γονάτων καὶ κάτω παρελύθη ὅλον τὸ μέρος ἐκεῖνο, καὶ ἦν κείμενος ἐπὶ τῆς κλίνης ἑπταμηνιαῖον χρόνον. Οὗτος ἀπέστειλεν πρὸς Ἐπιφάνιον ἐπὶ τῆς Κυπρίων, ὅπως ἀνέλθῃ ἐπὶ τὴν βασιλίδαν Κωνσταντίνου πόλιν, ὅπως βοηθήσῃ ὀδυνομένῳ. Καὶ δὴ καταντησάντων τῶν ἀπεσταλμένων παρὰ τοῦ βασιλέως, διεκώλυεν τὸν Ἐπιφάνιον τὸ μὴ ἐξελθεῖν ἀπὸ τῆς Κυπρίων ἢ θλίψις καὶ τὰ δάκρυα τῶν ἀδελφῶν. Ὅτε γὰρ ἐξέπλεεν ἀπὸ τῆς Κυπρίων, ἅπαντες οἱ ἀδελφοὶ θάνατον προσεκαλοῦντο. Τῶν δὲ ἀπεσταλμένων παρὰ τοῦ βασιλέως ἐπισπευδόντων τὸν Ἐπιφάνιον, ὅπως ἀνέλθῃ ἐπὶ τὴν βασιλίδαν, ἔλεγεν πρὸς αὐτοὺς Ἐπιφάνιος· Πορεύεσθε, τέκνα, πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ὡς πορεύομαι κατόπισθεν ὑμῶν. Τῶν δὲ λεγόντων· Μὴ ὀργίζου, Πάτερ, ὅτι κέλευσις βασιλέως ἐστίν, καὶ οὐ δυνάμεθα ποιῆσαι ἄλλως, μήποτε κινδυνεύσωμεν, μάλιστα ἐν ἀρρώστῳ ὄντος τοῦ βασιλέως, καὶ προσδεχομένου τὴν σὴν ἀγγελίαν, ὦ Πάτερ· μόλις ἔπεισαν τὸν Ἐπιφάνιον ἀποπλεῖν μετ' αὐτῶν. Ὁ γοῦν Ἐπιφάνιος μετασπειλάμενος τὸν θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον Φίλωνα, ἐπέτρεψεν αὐτῷ τὴν φροντίδα ποιεῖσθαι τῆς ἐκκλησιαστικῆς χρείας. Συνήχθησαν οὖν ἅπαντες οἱ Πατέρες, καὶ ἀδελφοὶ, καὶ κατηχηθέντες παρὰ Ἐπιφανίου· ἡσπατάμεθα ἅπαντας, καὶ ἀπεπλεύσαμεν ἐπὶ τὴν βασιλίδαν. Εἰσελθόντων οὖν ἡμῶν ἐν Κωνσταντίνου πόλει, ἀνηγγέλθη τῷ βασιλεῖ ἡ παρουσία Ἐπιφανίου. Τοῦ δὲ βασιλέως κεύσαντος εἰσιέναι ἡμᾶς ἐν τοῖς βασιλείοις, ἔβαιναν Ἐπιφάνιος ἐν πολλῇ καταστάσει. Ἦν δὲ ὁ βασιλεὺς Θεοδοσίος μὴ δυνάμενος λαλῆσαι ἀπὸ τῆς ἀλγηδόνος, κείμενος ἐπὶ τῆς κλίνης. Ὡς οὖν ἤγγισεν Ἐπιφάνιος τῷ βασιλεῖ, εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς Ἐπιφάνιον· Εὖξάι μοι, Πάτερ, ὅπως ὑγιαίνω. Εἶπεν δὲ Ἐπιφάνιος τῷ βασιλεῖ· Πίστευε, τέκνον, τῷ ἑσταυρωμένῳ, καὶ ἔξεις ταύτην ἀδιαλείπτως. Ἐχε τὸν Θεὸν κατὰ νοῦν, καὶ κακὸν οὐ κυριεύσει σου. Γίνου ἐλεῆμων τοῖς θλιβομένοις, καὶ ἔσῃ ἡλεημένος ὑπὸ Θεοῦ. Γίνου ὡς βασιλεὺς τιμῶν τὸν δόντα σοι τὴν ἐξουσίαν, καὶ αὐτὸς δώσει σοι πλείονα χάριν. Καὶ ταῦτα εἰπὼν Ἐπιφάνιος τῷ βασιλεῖ, ἐγγίσας, καὶ ἀψάμενος αὐτοῦ τῶν ποδῶν, καὶ σφραγίσας αὐτοῦ τρίτον εἶπεν Ἐπιφάνιος τῷ βασιλεῖ· Ἀνάστα, τέκνον, φησὶ, τῆς κλίνης· πέπαυται γὰρ ὁ πόνος ἀπὸ τῶν ποδῶν. Ταῦτα δὲ ἀκούσας ὁ βασιλεὺς εὐθέως ἀνέστη ἀπὸ τῆς κλίνης, μηδὲν κακὸν ἔχων ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ. Εἶπεν δὲ ὁ βασιλεὺς πρὸς Ἐπιφάνιον· Γίνου μοι, Πάτερ, κεύων ἀδιαλείπτως, καὶ γενήσομαι ἐν πᾶσιν πληροφορῶν σε. Εἶπεν δὲ Ἐπιφάνιος τῷ βασιλεῖ· Ἐχε τοὺς τοῦ Θεοῦ λόγους κατὰ ψυχὴν σου, καὶ χρεῖαν μὴ ἔχε Ἐπιφανίου. Ταῦτα δὲ εἰπὼν Ἐπιφάνιος τῷ βασιλεῖ, καὶ πλείονα τούτων, ἔφθασεν καιρὸς τοῦ ἀρίστου. Καὶ εἶπεν Ἐπιφάνιος τῷ βασιλεῖ· Βάδιζε, τέκνον, ἐπὶ τραπεζῆς, καὶ ἔσῃ εὐλογῶν τὸν εὐεργέτην. Ἦν δὲ Ἐπιφάνιος χαρίεις, καὶ πολιτικός, καὶ τὸν λόγον ἔχων ἡρτυμένον τῷ θεῷ ἁλάτι. Ὅτε οὖν περιέπεσεν ἡ θυγάτηρ Θεοδοσίου εἰς τὸ πάθος ἐπὶ τῆς Ῥώμης, ἡ ἀδελφὴ Ἀρκαδίου καὶ Ὀνωρίου, τότε καὶ αὐτοὶ παρεγένοντο ἐπὶ τῆς Ῥώμης, καὶ ἐποίησαν πενταστὴ χρόνον μετ' αὐτῆς, ὅτι ἐκεῖ ἦν ζευχθεῖσα ἀνδρὶ.

Τότε οὖν ἀκούσας Θεοδόσιος ὁ βασιλεὺς, ὅτι παρεγένετο Ἐπιφάνιος ἐπὶ τῆς Ῥώμης, καὶ ἐθεράπευσεν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, καὶ ὅτι καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς νεκρὸν ὄντα ἐζωοποίησεν, καὶ ὅτι μετὰ τούτων ἐφώτισεν Ἀρχάδιον καὶ Ὀνώριον, ἐχάρη χαρὰν μεγάλην. Διὸ ἀπὸ τούτου ἐγράψεν αὐτῷ ὡς πατρί. Ὡς οὖν ἤμεν ἐπὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρεγένοντο Ἀρχάδιος καὶ Ὀνώριος ἀπὸ τῆς Ῥώμης, καὶ ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην.

ΝΗ'. Ἀγούσιν δέ τινες κατὰ κέλευσιν τοῦ βασι-
λέως Φαυστινιανὸν ἀπὸ τῆς Κυπρίων, ἐπὶ λοιδορία
βασιλικῇ κατηγορηθέντα ἐπὶ τὴν βασιλίδαν· ἦν δὲ οὗ-
τος φρουρούμενος κελεύσει τοῦ βασιλέως. Ἀκούσας
οὖν ταῦτα Ἐπιφάνιος παραγίνεται ἐπὶ τὸν τόπον,
ἐνθα ἦν κρατούμενος ὁ Φαυστινιανός, καὶ εἶπεν αὐτῷ·
Εἰ ἐστὶν σοι, φησὶν, ὦ τέκνον, λαλῆσαι δι' ἡμῶν λό-
γον τῷ βασιλεῖ· καὶ ἔσῃ ἀπολυόμενος τῆς συνοχῆς
ταύτης. Εἶπεν δὲ Φαυστινιανὸς τῷ Ἐπιφανίῳ·
Ἀπελθε, φησὶ, πλάνε, καὶ ἀποπλάνη ἀνδρας ἀν-
ατραλίστους· καὶ τοὺς λόγους τούτους μὴ λάλει Φαυ-
στινιανῷ. Ἦλθες ἐνταῦθα ἐπιχαίρειν μοι λόγοις· ἔσο
τοῦ λοιποῦ φεύγων τὴν Κυπρίων. Βάδιζε ἐπὶ Φοινί-
κην, καὶ ἔσῃ κακοσχολῶν ἀδιαλείπτως. Ὡς οὖν ταῦτα
εἶπεν ὀδριζὼν τὸν Ἐπιφάνιον Φαυστινιανός, παρέλα-
βέν με Ἐπιφάνιος· καὶ ἐπορεύθημεν ἐν τῷ βασιλικῷ
ταμείῳ, ὅπως ἐπὶ συντάξει τοῦ βασιλέως ἀποπλεύ-
σωμεν ἐν τῇ Κύπρῳ. Τοῦ οὖν βασιλέως παρακαλοῦν-
τος Ἐπιφάνιον, ὅπως διατρίψει ἡμέρας τινὰς ἐπὶ τὴν
βασιλίδαν, ὁ Ἐπιφάνιος ἔλεγεν τὴν αἰτίαν τῆς ἐκδη-
μίας. Καὶ πάλιν ὁ βασιλεὺς ἐπεισεν Ἐπιφάνιον διὰ
τῶν λόγων. Τῇ οὖν ἔωθεν εἰσέρχεται τις τῶν τὰς
ἀποκρίσεις λεγόντων ἐν τῷ βασιλικῷ ταμείῳ, ὅτι
Φαυστινιανὸς ὁ Κυπριώτης κατέλυσεν τὸν βίον. Ἀκού-
σας δὲ ταῦτα Ἐπιφάνιος ἐπένθησεν ἐπὶ Φαυστινια-
νοῦ. Ἡθέλησεν οὖν ὁ βασιλεὺς ἅπαντα τὰ ὑπάρχοντα
Φαυστινιανοῦ τῷ βασιλικῷ παραπέμψαι ταμείῳ·
μάλιστα ὅτι οὐ κατέλειπεν σπέρμα ἐπὶ τῆς γῆς. Εἶ-
πεν δὲ Ἐπιφάνιος πρὸς βασιλέα· Ὁρα, φησὶ, τέκνον,
μὴ ποιήσεις ἀμαρτίαν. Ἔστι γὰρ γυνὴ Φαυστινιανοῦ
θεοσεβοῦσα ἀπὸ καρδίας. Πείσθητι λόγοις Ἐπιφανίου,
καὶ ἔσται σοι χάρις παρὰ Ὑψίστου. Τότε ὁ βασιλεὺς
ἀποδίδωσι τὴν αὐθεντίαν πᾶσαν Ἐπιφανίῳ τῶν πρα-
γμάτων Φαυστινιανοῦ. Εἶπεν οὖν Ἐπιφάνιος πρὸς τὸν
βασιλέα· Ἐχω τὸν θεόν, τέκνον, τὸν παρέχοντα τὰ
πρὸς τὴν χρεῖαν, καὶ ταῦτα πάντα μετὰ γνώμης τῆς
γυναικὸς ἀποδώσομεν τοῖς δεομένοις. Ταῦτα εἰπόντος
Ἐπιφανίου, εἶπεν ὁ βασιλεὺς· Αἴτησαι, Πάτερ, ὃν
χρῆξεις, καὶ ἔσομαι διδοὺς ἐν προαιρέσει. Εἶπεν δὲ
Ἐπιφάνιος πρὸς τὸν βασιλέα· Φύλασσε ἐμοὺς λόγους
ἀδιαλείπτως, καὶ ἔχε με, τέκνον, κατὰ ψυχὴν σου.
Ταῦτα δὲ εἰπόντος Ἐπιφανίου, συνεζήληεν ἡμῖν ὁ
βασιλεὺς ἐκ τοῦ ταμείου, καὶ παρεκάλεσεν τὸν Ἐπι-
φάνιον ὅπως αὐτὸν εὐλογήσῃ. Καὶ ποιήσας εὐχὴν
Ἐπιφάνιος εὐλόγησεν τὸν βασιλέα, καὶ ἡσπάσατο
αὐτὸν, καὶ ὑπέστρεψεν ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ ταμείῳ αὐ-
τοῦ μετ' εἰρήνης. Ἡμεῖς δὲ δι' ἑννέα ἡμερῶν ἀπ-
επλεύσαμεν ἐν Κύπρῳ, καὶ ἀπεδέξαντο ἡμᾶς οἱ ἀδελ-
φοὶ μετὰ χαρᾶς μεγάλης· εὖρομεν δὲ τὴν γυναῖκα
Φαυστινιανοῦ πενθοῦσαν περὶ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς.
Καὶ παρεμυθήσατο αὐτὴν Ἐπιφάνιος ἐπὶ πάσῃ τῇ
θλίψει αὐτῆς, καὶ ἐπείσθη τοῖς λόγοις αὐτοῦ, καὶ παρ-
εκάλεσεν Ἐπιφάνιον ὅπως δώσει αὐτῇ τὴν ἐν Χριστῷ σφραγίδα, καὶ βαπτίσας αὐτὴν, ἐχειροτόνησεν

LVIII. Jussu autem imperatoris Faustinianum
quidam adducunt in regiam, ut qui esset accusatus,
quod maledixisset imperatori. Jussu ergo impera-
toris tenebatur in custodia. Quod cum audisset
Epiphanius, venit in locum, in quo detinebatur
Faustinianus. Dixit igitur Epiphanius Faustiniano :
Licet tibi per nos loqui imperatori, et liberaberis
ab his angustiis. Dixit autem Faustinianus Epipha-
nio : Abi, plane, et homines incautos decipe, nec
hæc verba loquere Faustiniano. Venisti huc mihi
verbis insultans; fugies deinde in Cyprum. Vade
hinc in Phœniciam, et malos dies ages perpetuo.
Postquam hæc dixit in Epiphanium furens Fausti-
nianus, accepit me Epiphanius, et ivimus in aulam
imperatoris, ut regem juberemus valere, et iremus
in Cyprum. Imperatore vero rogante Epiphanium,
ut aliquot dies versaretur in regia, Epiphanius cau-
sam cur proficisci vellet dicebat. At imperator
rursus retinuit Epiphanium. Mane autem ingredi-
tur quidam ex iis, qui responsa referunt, in aulam
regiam, dicens Faustinianum Cyprium vitam finisse.
Cum hæc audisset Epiphanius, luxit Faustinianum.
Decrevit autem imperator, ut deferrentur in fiscum
quæcunque erant Faustiniani, maxime quod pro-
lem non reliquisset super terram. Dixit vero Epi-
phanus imperatori : Vide, o fili, ne pecces. Est
enim uxor Faustiniani Deum ex corde colens. Cre-
de verbis Epiphanii, et erit tibi gratia apud Altissi-
mum. Tunc tradidit imperator auctoritatem Epi-
phanio in omnibus rebus Faustiniani. Dixit autem
Epiphanius imperatori : Habeo Deum, o fili, qui
mihi præbet, quæ sunt necessaria : sed hæc omnia
ex illius mulieris sententia dabimus egentibus.
Cum hæc igitur imperatori dixisset Epiphanius,
imperator dixit ei : Pete, Pater, ea quibus indiges,
et ea lubenter tibi dabo. Imperatori respondit Epi-
phanus : Perpetuo serva meos sermones, et me
habe, fili, in animo tuo. Cum hæc dixisset Epipha-
nius, una nobiscum ex aula egressus est impe-
rator, et rogavit Epiphanium, ut sibi benediceret.
Cumque orationem fecisset Epiphanius, benedixit
imperator, et eum salutavit. Et reversus est impe-
rator in pace in aulam suam; nos vero spatio no-
vem dierum navigavimus in Cyprum, et fratres cum
magno nos gaudio exceperunt; invenimusque uxo-
rem Faustiniani lugentem maritum suum. Conso-
latus est igitur eam Epiphanius in tota sua afflictio-
ne. Quæ paruit verbis Epiphanii, rogavitque illum,
ut daret ei id quod est in Christo signaculum, et
baptizavit eam, et ordinavit eam diaconissam Ec-
clesiæ : et omnia ejus bona ex sententia Epiphanii
data sunt indigentibus.

αὐτὴν διάκονον τῆς Ἐκκλησίας· καὶ ἦν ἅπαντα τὰ πράγματα αὐτῆς ἐν τῇ γνώμῃ Ἐπιφανίου διδόμενα τοῖς δεομένοις.

LIX. Aliquando autem sermones contulit Epiphanius cum Aetio, qui erat, ut aiunt, episcopus Valentinianorum. Erantque Constantiæ multi hujus hæresis. Cum igitur multis verbis contenderet Aetius, et de Altissimo multas diceret blasphemias, dixit ei Epiphanius: Accipe, o impie Aeti, in ore tuo repagulum, et non loqueris verba insolentia. Cum primum hoc dixisset Epiphanius, Aetio os fuit obstructum, et ab illo die non potuit amplius loqui. Cum autem vidissent, qui erant ejus sectæ, quod per verbum ei os obstruxisset Epiphanius, prout omnes ceciderunt, et anathemate percusserunt suam religionem, et facti sunt orthodoxi. Mansit vero Aetius sex diebus non loquens, et septimo die vitam finit. Erant autem aliæ quoque plurimæ hæreses in insula Cypriorum, hæ scilicet, Ophitarum, Sabellianorum, Nicolaitarum, Simonianorum et Carpocratianorum. De his scripsit Epiphanius epistolam ad Theodosium imperatorem, ut constitutione regia eos expelleret ex insula. Erant enim inter eos viri divites, quibus mandata fuerat cura rerum publicarum; et deprimebant orthodoxos. Cum autem accepisset imperator litteras ab Epiphanio, scripsit in hanc formam: Si quis Patri Epiphanio episcopo regionis Cypriorum non paret per verba divina, exeat ex insula, et habitet ubi velit. Si qui autem sunt amici, et filii pœnitentiæ, et confitentur communi Patri, quod, cum sint decepti, velint venire ad veritatem, maneat, ut doceantur a communi Patre. Quod edictum cum esset a militibus allatum, et publicatum, multi ex eis crediderunt Epiphanio. Qui vero non crediderunt, statim ejecti sunt ex insula.

LX. Erat autem Alexandria quidam episcopus nomine Theophilus. Is habuit magnam Epiphanii notitiam. Erant vero tres fratres Alexandria, filii Heracleonis, qui imperaverat in ea civitate. Mortuo vero patre eorum, tres ex consensu voluerunt esse monachi. Qui profecti in solitudinem, quietem agebant in silentio, et honesta vita erant præditi. Hi erant valde noti Theophilo Alexandria episcopo. Quos ipse cum fraude induxit in civitatem, atque adeo effecit, ut ibi starent. Fecit autem ex iis majorem episcopum in una urbe Aegypti. Alios vero fecit diaconos et oeconomos Ecclesiæ. Cum autem tempore trium annorum fuissent oeconomi Ecclesiæ, sensissentque se esse mortuos (quod ad divinam attinebat gratiam), ex consensu duo rogaverunt Theophilum, ut eos illuc dimitteret, ubi prius habitabant. Qui cum illorum precibus non cessisset, ambo illi inter se conspirantes abierunt, et in solitudinem recesserunt, ubi prius habitabant. (Theophilus vero eos triennio privavit communione.)

A * NΘ'. Ποτὲ οὖν συνῆραν λόγους Ἐπιφάνιος πρὸς Ἀέτιον τὸν ἐπίσκοπον τῶν Οὐαλεντινιανῶν. Ἦσαν πλήθη ἐπὶ τῆς Κωνσταντίας οἱ τῆς αἵρέσεως ταύτης. Καὶ δὴ πλείστοις λόγοις φιλονεικῶν ὁ Ἀέτιος, καὶ εἰς βλασφημίας πολλὰς περὶ τὸν Ὑψίστον ἐλθόντος, εἶπεν Ἐπιφάνιος πρὸς αὐτόν· Λάβε, φησὶν, Ἀέτιε δυσσεβέστατε, κατόχιον ἐπὶ τῷ στόματί σου, καὶ ἔση μὴ λαλῶν ἀτάκτους λόγους. Καὶ εὐθέως ὁ Ἀέτιος ἐπὶ τῷ λόγῳ Ἐπιφανίου ἐφειμώθη, καὶ οὐκέτι ἠδυνήθη λαλῆσαι λόγον ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης. Ἰδόντες οὖν οἱ τῆς αἵρέσεως αὐτοῦ, ὅτι διὰ λόγου ἐφείμωσεν αὐτόν, προσέπεσαν ἅπαντες Ἐπιφανίῳ, καὶ ἀνεθεμάτισαν τὴν ἰδίαν θρησκείαν αὐτῶν, καὶ ἐγένοντο ὀρθόδοξοι· ἔμειναν δὲ ὁ Ἀέτιος ἐξ ἡμέρας μὴ λαλῶν, καὶ τῇ ἐβδόμῃ ἡμέρᾳ κατέλυσεν τὸν βίον αὐτοῦ. Ἦσαν δὲ καὶ ἄλλαι πλείεσται αἵρέσεις ἐν τῇ Κυπρίῳ χώρᾳ, αἵτινές εἰσιν αὗται· (α) Σοφισταί, Σαβελλιανοί, Νικολαῖται, Σιμωνιανοί, Βασιλειδιανοί, Καρποκρατιανοί. Περὶ τούτων Ἐπιφάνιος ἔγραψεν ἐπιστολὴν τῷ βασιλεῖ Θεοδοσίῳ, ὅπως ἀπὸ διατάξεως βασιλικῆς τούτους διώξῃ τῆς νήσου. Ἦσαν γὰρ ἄνδρες πλούσιοι ἐν αὐτοῖς, οἵτινες καὶ ἐνεπιστεύοντο χρείας δημοσίας, καὶ ἐταπείνουσαν τοὺς ὀρθοδόξους. Δεξιόμενος οὖν ὁ βασιλεὺς τὰ γράμματα παρὰ Ἐπιφανίου, καὶ ἐποίησεν τύπον τοιοῦτον. Εἴ τις τῷ Πατρὶ Ἐπιφανίῳ τῷ ἐπισκόπῳ τῆς Κυπρίῳ χώρας οὐχ ὑπακούει διὰ τῶν θείων λόγων, ἐξερχέσθω τῆς νήσου, καὶ ὅπου θέλει κατοικεῖτω. Εἰ δὲ τινες φίλοι ὄντες καὶ τέκνα τῆς μετανοίας, καὶ ὁμολογοῦσιν τῷ κοινῷ Πατρὶ, ὅτι πλανηθέντες βουλόμεθα εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας ἐλθεῖν· μεινάτωσαν ἐπὶ τῆς νήσου, διδασκόμενοι ὑπὸ τοῦ κοινοῦ Πατρὸς. Τοῦ οὖν τύπου παρὰ στρατευομένου ἐλθόντος καὶ ἐμφανισθέντος, πολλοὶ ἐπέστῃσαν ἐξ αὐτῶν Ἐπιφανίῳ. Οἱ δὲ μὴ πεισθέντες εὐθέως ἐδιώχθησαν ἐκ τῆς νήσου.

Ε'. Ἦν δὲ τις ἐπίσκοπος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τοῦνομα Θεόφιλος. Οὗτος ἦν ἐν γνώσει πολλῇ Ἐπιφανίου. Ἦσαν δὲ τρεῖς ἀδελφοὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, υἱοὶ γινόμενοι Ἡρακλέωνος, τοῦ ἄρξαντος ἐπὶ τῆς αὐτῆς πόλεως. Τελευτήσαντος δὲ τοῦ πατρὸς αὐτῶν, κατὰ σύνασιν οἱ τρεῖς ἐβουλεύσαντο μονάσαι. Καὶ δὴ πορευθέντες ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἦσαν ἐν ἡσυχίᾳ πολλῇ, καὶ βίῳ πρέποντι κεκοσμημένοι. Οὗτοι ἦσαν ἐν γνώσει πολλῇ Θεοφίλῳ τῷ ἐπισκόπῳ τῆς Ἀλεξανδρείας. Τούτους μὲν Θεόφιλος εἰσήνεγκεν ἐπὶ τὴν πόλιν μετὰ ἀπάτης, καὶ ἡσφαλήσατο. Ἐποίησεν δὲ τὸν μείζονα αὐτῶν ἐπίσκοπον εἰς μίαν πόλιν τῆς Αἰγύπτου· τοὺς δὲ ἄλλους ἐποίησεν διακόνους καὶ οἰκονόμους τῆς Ἐκκλησίας. Ποιήσαντες δὲ οἰκονομοῦντες τὴν Ἐκκλησίαν τριετὴ χρόνον, καὶ αἰσθόμενοι ἑαυτοὺς νεκρουμένους πρὸς τὴν θεϊκὴν χάριν, καταλιπόντες τὴν ἡσυχίαν, καὶ κατὰ σύνασιν οἱ δύο παρεκάλεσαν τὸν Θεόφιλον, ὅπως τούτους ἀπολύσει ἐνθα τὸ πρὶν κατοικοῦν. Καὶ μὴ εἰζάντος τῇ τούτων παρακλήσει, πάλιν οἱ δύο ὁμοφωνήσαντες ἀνεχώρησαν καὶ ἀπῆλθον.

(a) Interpres legit Ὁφῖται, quod prolianus.

ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅπου τὸ πρῶτον κατέφυγον. Ὁ οὖν Θεόφιλος ἐποίησεν τούτους ἀσυνάκτους καὶ ἀκαινοπύτους τριετὴ χρόνον. Καὶ πολλὰ παρακαλέσαντες, ὥστε συγχωρηθῆναι αὐτοῖς τῶν θείων μυστηρίων μεταλαβεῖν, οὐ συνεχώρησεν ὁ Θεόφιλος τοῦτο. Οὗτοι οὖν ἀναγκασθέντες ἀνῆλθον ἐπὶ τὴν βασιλίδαν πόλιν, καὶ προσέπεσαν Ἰωάννῃ τῷ ἐπίκλῃν Χρυσοστόμῳ. Ὁ οὖν Ἰωάννης, μαθὼν τὴν αἰτίαν, γράφει πρὸς Θεόφιλον ἐπιστολὴν, παρακαλῶν αὐτὸν ἐπὶ τῇ ἀπολύσει τῶν δύο ἀδελφῶν. Ὁ οὖν Θεόφιλος οὐκ ἐπείσθη τῷ Ἰωάννῃ παρακαλοῦντι· πάλιν δὲ ἐκ δευτέρου ἔγραψεν Ἰωάννῃ παρακαλῶν τὸν Θεόφιλον, καὶ οὕτε οὕτως ἐφορισμαῦ τοὺς δύο ἀδελφούς· ὥς ἐκ τούτου λοιπὸν

ΞΑ'. Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἦν συγκλητικὸς τις ἀνὴρ ὀνόματι Θεόγνωστος· οὗτος Χριστιανὸς ὢν εἶχεν τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ ἀδιαλείπτως, καὶ ἀγαπώμενος ὑπὸ τοῦ βασιλέως. Ἄλλος δὲ τις ἦν καὶ αὐτὸς τῆς συγκλήτου, Δωρόθεος καλούμενος. Ἦν δὲ οὗτος Ἀρειανός. Οὗτος κατηγορήσεν Θεογνώστου, ὅτι ὕβρισεν τὸν βασιλέα· καὶ δύο μάρτυρας ψευδεῖς παρέστησεν, καὶ ἤλεγξεν τὸν Θεόγνωστον κατὰ πρόσωπον. Ὁ οὖν βασιλεὺς Θεοδόσιος ἐκέλευσεν τὸν Θεόγνωστον ἐξορισθῆναι, καὶ τὰ πράγματα αὐτοῦ διημευθῆναι. Ἐμείνεν δὲ τῇ γυναικὶ Θεογνώστου ἐν προαστείῳ, ἐξ οὗ τὴν ἀποτροφὴν εἶχεν. Ἐτελεύτησεν δὲ Θεόγνωστος ὡς ὑπῆγεν ἐν ἐξορίᾳ. Τῆς οὖν βασιλίσσης Εὐδοξίας ἐξελεύσεως ποτὲ ἐν τῷ προκέντρῳ, τῷ καιρῷ τοῦ τραγήτου, ἔνθα ἦν τὸ προαστεῖον τῆς γυναικὸς Θεογνώστου, οὐκ οἶδα κατὰ ποίαν αἰτίαν εἰσελθοῦσα ἐν τῷ ἀμπελῶνι τῆς γυναικὸς ἡ βασίλισσα ἀπέτεμεν ἕνα βότρυον. Εἶπαν δὲ τινες τῶν παρεστώτων τῇ βασιλίτῃ· Δέσποινα, ἀλλότριός ἐστιν ὁ ἀμπελῶν, ὅθεν ἀπέτεμες τὸν βότρυον. Ἔθος δὲ ἐστὶ τοῖς βασιλεῦσιν καὶ ταῖς βασιλίτῃς, κἂν πόδα ἐπενέγκῃ εἰς τὴν ἀλλοτρίαν, κἂν καρπὸν λάβῃ ἀπὸ τινος τῶν καρπίμιων ξύλων, μηκέτι ἄλλον τινὰ ἐξουσιάζειν, ἀλλ' ἢ τὸν βασιλέα. Ἀκούσασα δὲ ἡ γυνὴ Θεογνώστου, ὅτι ἀπεσπάσθη ὁ ἀγρὸς αὐτῆς, ἔγραψεν εἰς δίπτυχον, καὶ ἀπέστειλεν πρὸς Ἰωάννην. Ἦν γὰρ ἀγαπώμενος σφόδρα ὑπὸ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης. Μαθὼν οὖν ταῦτα ὁ Ἰωάννης ἀπέστειλεν τὸν ἀρχidiaconon αὐτοῦ, ἄνδρα λόγιον καὶ ὀρθῶς βίῳ κεκοσμημένον. Τὸ δὲ ὄνομα αὐτοῦ ἐκαλεῖτο Εὐτυχος. Εἰσῆλθεν οὖν Εὐτυχος πρὸς τὴν βασίλισσαν, καὶ διελέχθη αὐτῇ κατὰ τὴν ἐπιτροπὴν Ἰωάννου. Εἶπεν δὲ ἡ βασίλισσα πρὸς τὸν Εὐτυχον, ὅτι· Νόμος ἐστὶν οὗτος· ὅπου δὲ βούλεται, εἰς ἄλλην ἐπαρχίαν δίδωμι αὐτῇ χωρίον. Ἐξελθὼν δὲ ὁ Εὐτυχος, ἀνῆγγειλεν τῷ Ἰωάννῃ τοὺς λόγους τῆς βασιλίσσης. Ἐπορεύθη δὲ Ἰωάννης ἐν τῷ ταμείῳ τῷ βασιλικῷ, καὶ εἶπεν τῇ βασιλίτῃ· Ἀπόδος τὸν ἀγρὸν τῆς χήρας. Εἶπεν δὲ ἡ βασίλισσα τῷ Ἰωάννῃ· Μάθε, Πάτερ, τὴν αἰτίαν, καὶ τότε ἐπάγαγε τὴν ἐπιβουλὴν, ἣν λέγεις ὅτι ἐποίησα τῇ χήρᾳ. Εἶπεν δὲ πάλιν ἡ βασίλισσα τῷ Ἰωάννῃ· Μὴ ἐλέγχειν θέλω κατὰ πρόσωπον βασιλεῖς. Εἶπεν δὲ Ἰωάννης· Καὶ πάλιν σοὶ λέγω· Ἀπόδος τὸν ἀγρὸν τῆς χήρας. Ἦκουσας πῶς στηλιτεύεται Ἰεζάβελ, καὶ μέχρι σήμερον ὑπὸ τῆς θείας Γραφῆς δακτυλοδεικτεῖται ἐπὶ κακῷ δι' ἀμπελῶνα ὁσίου ἀνδρός.

A Cumque multum rogassent, ut sibi permitteretur divina sumere sacramenta, hoc non concessit Theophilus. Hi autem ascenderunt in regiam, et proclerunt ad pedes Joannis, cognomento Chrysostomi. Joannes vero cum didicisset causam, scribit epistolam ad Theophilum, rogans eum, ut fratres dimitteret. Theophilus autem Joanni roganti non paruit. Iterum ergo scripsit Joannes adhortationem Theophilo, et nec sic paruit: Joannes itaque liberavit duos fratres a segregatione. Exorta est propterea discordia inter Joannem et Theophilum.

ἐπείσθη τῷ Ἰωάννῃ. Τότε Ἰωάννης ἀπέλυσεν τοῦ ἐγένετο λύπη μεγάλη μεταξύ Θεοφίλου καὶ Ἰωάννου.

LXI. Fuit autem aliquando vir quidam senatorius, nomine Theognostus. Hic enim esset Christianus, habuit assidue timorem Dei ante oculos, et diligebatur ab imperatore. Erat autem alius, qui ipse quoque erat ordinis senatorii, Dorotheus nomine, Arianus. Is accusavit Theognostum, quod imperatorem affecisset contumelia: et produxit duos falsos testes, qui praesentem convicerunt Theognostum, quod contumelia affecisset imperatorem. Imperator itaque Arcadius jussit Theognostum relegari, et bona ejus publicari. Uxori autem Theognosti mansit unum suburbanum, ex quo habebat alimentum. Decessit Theognostus, cum esset in exilio. Eudoxia autem aliquando egressa ad vindemiam, cum prope eam esset possessio, et vitis suburbana uxoris Theognosti, nescio quam de causa, cum egressa esset de vinca sua, ingressa est vineam uxoris Theognosti, et botrum exsecuit. Dixerunt autem aliqui ex iis, qui assistebant: Domina, secuisti botrum alienae vineae. Mos est imperatoribus et imperatricibus, si vel pedem intulerit in terriam alienam, et si fructum acceperit ex aliquo ex iis quae fructum ferunt, ut nullus alius in ea potestatem habeat, nisi imperator. Cum Theognosti autem uxor audiisset, quod suus ager ab ea sit avulsus, id scripsit in pugillaribus, et misit ad Joannem. Valde enim amabatur Joannes ab imperatore et ab imperatrice. Cum haec didicisset Joannes, misit suum archidiaconum, virum eruditum, et recta vita praeditum. Nomen autem ejus vocabatur Eutychus. Ingressus autem Eutychus ad imperatricem, cum ea disseruit jussu Joannis. Dixit vero imperatrix Eutycho: Haec est lex regia: ubicunque velit in alia provincia, dabo ei praedium. Egressus Eutychus, annuntiavit Joanni verba imperatricis. Ivit autem Joannes in aulam regiam, et dixit imperatrici: Redde agrum viduae. Dixit Joanni imperatrix: Pater, disce causam, et tunc intende crimen, quod me dicis commisisse in viduam. Dixit autem rursus Joannes: Dixi tibi, Redde vitem viduae. Dixit imperatrix Joanni: Noli, Pater Joannes, noli sic coram arguere imperatores. Dixit Joannes: Rursus dico tibi: Redde agrum viduae. Audivisti, quanta notetur ignominia Jezabel propter vineam, et usque in hodiernum diem in malum digito ostendatur, propter vineam sancti

viri ¹⁰. Cum hæc autem ab Joanne audisset imperatrix, jussit Joannem ejici ex aula regia. Qui egressus, venit in ecclesiam. Dixit autem Joannes Eutycho : Quando venerit imperatrix in ecclesiam, accipe tecum, qui tibi serviant, et sta in aditu, quo solet ingredi in ecclesiam, et ne sinas eam ingredi, dicens : Joannes jussit, ne ingredereris in ecclesiam. Sic autem fecit Eutychus. Ab eo ergo tempore incitata est imperatrix adversus Joannem, ut eum mitteret in exilium.

LXII. Cum autem audivisset Theophilus, velle imperatricem mittere Joannem in exilium, hoc ipse quoque mirandum in modum est machinatus. Scripsit igitur Theophilus ad Epiphanium fictas litteras adversus Joannem, quod sentiat Joannes eadem, quæ Origenes. Mota igitur est imperatrix ad eum mittendum in exilium : Epiphaniusque cito credidit Theophilo. Nesciebat enim Theophilum esse Joanni inimicum. Accidit vero, ut Epiphanius vellet etiam pro re alia navigare ad urbem regiam. Cum autem de Joanne audivisset a Theophilo, multo magis studuit eo venire, sed non ut Joanni malefaceret. Me igitur accepit et Isaac, et navigavimus Constantinopolim. Porro cum nos venissemus in civitatem, erat de Joanne magna perturbatio, quoniam multum amabatur a civibus. Erant autem quædam monasteria et martyria, quæ, quia capiebant annonas ab imperatrice, Joannem minime recipiebant. Nobis autem ingressis in unum ex illis monasteriis, coegerunt Epiphanium, ut ordinaret (quoniam ita opus erat) eum, qui præesset responsis Ecclesiæ : quod etiam fecit. Audivit autem Joannes, et valde successit Epiphanio, et scripsit epistolam ad Epiphanium, quæ ei attulit molestiam. Similiter Epiphanius quoque respondit ad ea quæ scripta fuerant. Audivit autem imperatrix Joannem irasci Epiphanio. Quæ cum accersivisset Epiphanium, dixit ei : Pater Epiphani, totum est meum Romanorum imperium, et totum sacerdotium Ecclesiarum, quæ sunt sub meo imperio, est tuum. Quoniam Joannes, qui est alienus a dignitate sacerdotii, insolenter se gerit adversus imperatores, et dicunt eum habere aliquam aliam hæresim (præter nostram); ea de causa multis abhinc diebus in animo verso, facere de eo synodum, et eum tanquam indignum abdicare a sacerdotio; in sede autem collocare aliquem alium, qui possit obtinere sacerdotium, ut meum imperium sit quietum in omnibus. Cum imperatrix hæc diceret Epiphanio, ira tota, quanta erat, commovebatur. Ei ergo rursus dixit : Cum tua hic sit cum Deo paternitas, non opus est, ut aliis Patribus molestiam exhibeamus. Sed quem tibi Deus revelaverit, eum fac episcopum; hunc autem expelle ab Ecclesia. Imperatrici autem dixit Epiphanius : Audi, o filia,

Ἡ δὲ βασίλισσα ἀκούσασα ταῦτα παρὰ Ἰωάννου, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἐκβληθῆναι ἔξω τοῦ βασιλικοῦ ταμείου. Καὶ δὴ ἐξελθὼν ἐπορεύθη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Εἶπεν δὲ Ἰωάννης πρὸς Εὐτυχόν· Ὅταν παραγίνεται ἡ βασίλισσα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, λάβε μετὰ σεαυτοῦ τοὺς πρὸς ὑπηρεσίαν, καὶ στῆθι ἐν τῇ εἰσόδῳ, ἐνθα εἰσθὲν εἰσιέναι· καὶ μὴ ἐάσης αὐτὴν εἰσελθεῖν· λέγων, ὅτι Ἰωάννης ἐπέτρεψεν τοῦ μὴ εἰσελθεῖν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Ἐποίησεν δὲ οὕτως Εὐτυχός. Ἀπὸ τότε οὖν ἐκινήθη ἡ βασίλισσα κατὰ Ἰωάννου τοῦ ἐξορίσαι αὐτόν.

ΕΒ'. Ἀκούσας δὲ Θεόφιλος ὅτι ἡ βασίλισσα βούλεται ἐξορίσαι τὸν Ἰωάννην, περισσῶς κατεσχεύαζεν καὶ αὐτός. Ἐγραψεν οὖν Θεόφιλος Ἐπιφάνιῳ πλείστα γράμματα κατὰ Ἰωάννου, ὡς ὅτι Ἰωάννης τὰ Ὠριγένους φρονεῖ. Καὶ ἐκινήθη ἡ βασίλισσα τοῦ ἐξορίσαι αὐτόν· ὁ οὖν Ἐπιφάνιος πρὸς τὸξὺ ἐπαίσθη Θεοφίλῳ. Οὐκ ᾔδει δὲ ὅτι ἀπεχθιάζει Θεόφιλος πρὸς Ἰωάννην. Συνέβη δὲ δι' ἀναγκαῖον πρᾶγμα Ἐπιφάνιον θέλειν ἀποπλεῖν ἐπὶ τὴν βασιλίδαν. Ἀκούσας δὲ καὶ παρὰ Θεοφίλου τοιαῦτα περὶ Ἰωάννου ἔσπευσεν πλεόν τοῦ ἀνελθεῖν· οὐχ ἵνα Ἰωάννην κακοποιήσῃ, ἀλλ' ἵνα αὐτῷ βοηθήσῃ. Λαθὼν οὖν ἐμὲ καὶ Ἰσαὰκ ἀπεπλεύσαμεν ἐν Κωνσταντινίου πόλει. Καὶ δὴ εἰσελθόντων ἡμῶν ἐν τῇ πόλει, ἦν σύγχυσις μεγάλη περὶ Ἰωάννου, διότι πολὺ ἠγαπᾶτο Ἰωάννης ὑπὸ τῶν πολιτῶν. Ἦσαν δὲ τινὰ μοναστήρια καὶ μαρτύρια λαμβάνοντα ἀννώνας παρὰ τῆς βασιλίσσης, μὴ δεχόμενα τὸν Ἰωάννην. Εἰσελθόντων οὖν ἡμῶν ἐν ἐνὶ τῶν μοναστηρίων ἠνάγκασαν Ἐπιφάνιον, ὅπως χειροτονήσῃ, ὅτι χρεῖα ἦν, ἐπὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν χρεῖαν. Καὶ τοῦτο ποιήσας, καὶ ἀκούσας Ἰωάννης ἐλυπήθη σφόδρα πρὸς Ἐπιφάνιον· καὶ ἐπιστολὴν ἔγραψεν Ἐπιφάνιῳ λύπην γεννῶσαν. Ὁμοίως καὶ Ἐπιφάνιος τῷ Ἰωάννῃ πρὸς τὰ γραφέντα. Ἦκούσεν δὲ ἡ βασίλισσα ὅτι ἐλυπήθη Ἰωάννης πρὸς Ἐπιφάνιον· καὶ δὴ προσκαλεσαμένη τὸν Ἐπιφάνιον εἶπεν αὐτῷ· Πάτερ Ἐπιφάνιε, πᾶσα ἡ βασιλεία τῶν Ῥωμαίων ἐμὴ ἐστὶ· καὶ πᾶσα ἡ ἱερωσύνη τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν ὑπὸ τὴν ἐμὴν βασιλείαν σὴ ἐστίν. Ἐπειδὴ δὲ Ἰωάννης, ἀλλότριος τῆς εὐταξίας τῆς ἱερωσύνης ὧν, ἀτάκτως φέρεται κατὰ βασιλέων, καὶ αἴρεσιν τινὰ λέγουσιν αὐτὸν ἔχειν, τούτου χάριν ἀπὸ ἡμερῶν πολλῶν κατακόπτεται μου ὁ λογισμὸς περὶ τοῦ ποιῆσαι σύνοδον, καὶ τοῦτον ἐκκήρυκτον ποιῆσαι τῆς ἱερωσύνης ὡς ἀνάξιον, ἕτερον δὲ τὸν δυνάμενον ἀντέχεσθαι τῆς ἱερωσύνης ἐπὶ τοῦ θρόνου καθεσθῆναι, ὅπως ἡ ἐμὴ βασιλεία ἐν πᾶσιν εἰρηνεύει. Ὡς δὲ ταῦτα ἐλάλει ἡ βασίλισσα πρὸς Ἐπιφάνιον, ἀπὸ τοῦ πολλοῦ θυμοῦ ὅλη παρεκινεῖτο. Πάλιν οὖν εἶπεν πρὸς αὐτόν· Τῆς σῆς πατρωσύνης οὔσης μετὰ Θεοῦ (α) ἐνταῦθα, οὐ χρεῖα ἐστὶ καὶ τοὺς λοιποὺς Πατέρας εἰς κόπον ἐμβαλεῖν. Ἀλλ' ὅν σοι ὁ Θεὸς ἀποκαλύπτει, ποιήσον ἐπίσκοπον, καὶ τοῦτον ἐκθαλε τῆς Ἐκκλησίας. Εἶπεν δὲ Ἐπιφάνιος πρὸς τὴν βασίλισσαν· Ἀνεξικάκως, τέκνον, ἀκουσον τοῦ σοῦ Πατρός. Εἶπεν δὲ ἡ βασίλισσα πρὸς

¹⁰ III Reg. xxi, 1 sqq.

(α) Forte leg. μετὰ Θεοῦ. EDIT. PATRICK.

Ἐπιφάνιον· Εἴ τι κελεύει ἡ σὴ πατροσύνη, εὐάγγελι-
λόν μοι, καὶ γὰρ θεραπεύσω τὸν ἐμὸν Πατέρα. Εἶπεν
δὲ Ἐπιφάνιος πρὸς τὴν βασίλισσαν· Εἰ μὲν περὶ τῆς
αἵρέσεως ἥς λέγεις καταγινώσκειται Ἰωάννης, καὶ
ἐλέγχεται, καὶ οὐχ ὁμολογεῖ ὅτι ἤμαρτεν, ἀνάξιος
ἐστὶ τῆς ἱερωσύνης· καὶ εἴ τι κελεύει ἡ ὑμῶν ἐξου-
σία, ποιήσω. Εἰ δὲ περὶ τῆς ὑμετέρας ὕθρεως ζητεῖς
τὸν Ἰωάννην ἐξεώσασθαι ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ὁ σὸς
Ἐπιφάνιος εἰς τοῦτο οὐ συναινέσει· καὶ μάλιστα,
τέκνον, τῶν βασιλέων ἐστὶν ὑβρίζεσθαι καὶ συγχω-
ρεῖν· ἐπειδὴ καὶ ὑμεῖς ἔχετε βασιλέα ἐν οὐρανοῖς
ὃ συνήθως ἀμαρτάνετε, καὶ ἀφίησιν ὑμῖν, ἐὰν καὶ
ὑμεῖς ἀφίετε τοῖς ὑβρίζουσιν ὑμᾶς· καθὼς λέγει ἐν
τοῖς Εὐαγγελίοις· *Γίνεσθε οἰκτίρμοι*, ὡς ὁ Πα-
τήρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Εἶπεν δὲ ἡ βασίλισσα
πρὸς Ἐπιφάνιον· Ἐὰν ἐμπόδιον ποιήσης, Πάτερ
Ἐπιφάνιε, τοῦ μὴ ἐξορισθῆναι τὸν Ἰωάννην, τοὺς
ναοὺς τῶν εἰδώλων ἀνοίγω, καὶ ποιήσω προσκυνεῖν
τοὺς ἀνθρώπους· καὶ ποιήσω τὰ ἔσχατα χεῖρονα τῶν
πρώτων. Καὶ ὡς ταῦτα ἐλάλει μετὰ πικρίας, δάκρυα
ῥέριψεν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς. Εἶπεν δὲ Ἐπιφά-
νιος· Ἐγὼ, τέκνον, ἀθῶός εἰμι τῆς κρίσεως ταύτης.

ΕΓ'. Ταῦτα εἰπὼν Ἐπιφάνιος, παρέλαβέν με, καὶ
ἐξήλθομεν τοῦ βασιλικοῦ ταμείου. Ἦν δὲ καὶ Ἰσαὰκ
ἐν ἀρρώστει, καὶ οὐκ εἰσῆλθεν μεθ' ἡμῶν πρὸς τὴν
βασίλισσαν. Καὶ φήμῃ διέδραμεν ἐπὶ πᾶσαν τὴν πό-
λιν, λέγοντες ὅτι· Ὁ μέγας ἱερεὺς Ἐπιφάνιος, ὁ
ἐπίσκοπος τῆς Κυπρίων, εἰσῆλθεν πρὸς τὴν βασί-
λισσαν, καὶ ἐποίησεν τὴν ἐξορίαν τοῦ μεγάλου Ἰωάν-
νου. Ταῦτα δὲ ἀκούσας καὶ Ἰσαὰκ, ἀπέδρα ἀπὸ
Ἐπιφανίου, καὶ εἰσελθὼν ἐν μοναστηρίῳ κατέμεινεν
ἐκεῖ, ἡμῶν μὴ εἰδόντων. Καὶ ἦν Ἐπιφάνιος πενθῶν
καὶ περὶ αὐτοῦ, καὶ δεόμενος τοῦ Θεοῦ, ὅπως αὐτῷ
γνωρίσει τοῦ Ἰσαὰκ καταμένει. Καὶ ἐγνώρισεν αὐ-
τῷ, καὶ ἀπήλθομεν πρὸς αὐτόν. Καὶ ἀπεστράφη
Ἰσαὰκ τὸν Ἐπιφάνιον, λέγων ὅτι· Οὐκέτι βούλομαι
μετὰ σοῦ εἶναι, διὰ τὴν ἀμαρτίαν, ἣν ἐποίησας εἰς
Ἰωάννην. Ποιήσαντες δὲ ἐν τῷ μοναστηρίῳ τρεῖς
ἡμέρας, μόλις ἐπαισεν τὸν Ἰσαὰκ· καὶ λαβόντες αὐ-
τὸν ἐξήλθομεν. Ἐπείσθη δὲ καὶ Ἰωάννης ὅτι συνήνε-
σεν ἐπὶ τῇ αὐτοῦ ἐξορίᾳ ὁ Ἐπιφάνιος. Καὶ λαβὼν
δίπτυχον ἔγραψεν Ἐπιφανίῳ· Ἐπιφάνιε σοφὲ, συν-
ήνεσας ἐπὶ τῇ ἐμῇ ἐξορίᾳ. Οὐ μὴ ἔτι καθίσῃς ἐπὶ τοῦ
θρόνου σου. Ὁμοίως δὲ καὶ Ἐπιφάνιος ἀντιγράφει
Ἰωάννῃ· Ἀθλητὰ, δέρου καὶ νίκα· ἀνθ' ὧν δὲ ἐπί-
στευσας ὅτι ἐγὼ συνήνεσα ἐπὶ τῇ ἐξορίᾳ, ἐπὶ τῷ
τόπῳ ὃ ἐξωρίσθης, οὐ μὴ φθάσης. Ταῦτα δὲ ἔγρα-
ψα, ἀδελφοί, ἵνα μὴ τις τῷ Ἐπιφανίῳ ἐπιρρίψει
φθόνον περὶ τούτου. Ὁ γὰρ τοσαῦτα καλὰ κατορθώ-
σας εἰς τοσοῦτον βάθος κακῶν εἶχαν καταλθεῖν· Μὴ
γένοιτο. Εἰσελθόντων δὲ ἡμῶν ἐν τῷ βασιλικῷ τα-
μείῳ, συνετάξατο Ἐπιφάνιος τοῖς βασιλεῦσιν ἐπὶ τῷ
ἀποπλεῦσαι ἡμᾶς ἐπὶ τῆς Κυπρίων. Ἐρωτηθεὶς δὲ
Ἐπιφάνιος παρὰ Ἀρκαδίου τοῦ βασιλέως τὸ, πόσων
ἐτῶν ὑπάρχει, εἶπεν· Ἐκατὸν καὶ πέντε ἐτῶν εἰμι
παρὰ τρεῖς μῆνας. Οὗτος (α), φησὶν, ἐξήκοντα ἐτῶν

A patienter tuum Patrem. Dixit autem imperatrix
Epiphanio : An tua paternitas aliquid jubeat, enun-
tia, et ego colam et observabo meum Patrem.
Dixit Epiphanius imperatrici : Si ejus, quam di-
cis, hæresis reus est, et convincitur Joannes, nec
se fatetur peccasse, indignus est sacerdotio : et si
quid jubet vestrum imperium, faciet vester servus.
Si autem pro vestra injuria quaeris Joannem ex-
pellere ex Ecclesia, servus tuus Epiphanius in hoc
non assentietur. Est certe maxime imperatorum,
injuria affligi et ignoscere : quandoquidem vos
quoque habetis imperatorem in cœlis, cui assidue
peccatis, et is vobis remittit : qui quidem dicit in
Evangeliiis : *Estote misericordes, sicut Pater vester,*
qui est in cœlis ¹¹. Dixit autem imperatrix Epipha-
nio : Si fueris impedimento, Pater Epiphani, quo-
minus mittatur Joannes in exsilium, aperiā tem-
pla idolorum, et faciam ut homines ea adorent, et
faciam ultima pejora prioribus. Cumque hæc acerbè
diceret, ex ejus oculis fluebant lacrymæ. Ei vero
dixit Epiphanius : Ego quidem, o filia, sum inno-
cens ab hoc judicio.

LXIII. Cum hæc dixisset Epiphanius, accepit me,
et egressi sumus ex aula imperatoria. Ægrotabat
autem Isaac, et non ingressus est nobiscum ad im-
peratricem. Pervasit vero fama per totam civita-
tem, dicentium : Magnus sacerdos Epiphanius, epi-
scopus Cypriorum, ingressus est ad imperatricem,
et fecit, ut in exsilium mitteretur magnus Joannes.
Cum hoc autem audivisset Isaac, aufugit ab Epi-
phanio, et ingressus est monasterium, nobis in-
scientibus. Ægre vero ferebat Epiphanius, et Deum
rogabat, ut ei significaret, ubinam mansisset Isaac.
Quod ei significavit, et ivimus ad ipsum. Aversa-
batur autem Isaac Epiphanium, dicens : Nolo am-
plius esse tecum, propter peccatum, quod fecisti
in Joannem. Cum nos autem in monasterio fuisse-
mus tres dies, vix persuasit Isaac. Quo accepto,
egressi sumus. Sibi quoque persuasit Joannes,
quod ejus exsilio fuisset assensus Epiphanius. Ac-
cepta igitur charta, scripsit ad Epiphanium : Sa-
piens Epiphani, assensus es meo exsilio. In tuo
throno non sedebis amplius. Ad Joannem autem
rescripsit Epiphanius : Athleta Christi, verberare
et vince. Quod autem credidisti, me exsilio
tuo fuisse assensum, in locum ad quem fuisti
relegatus, non venies. Hæc scripsi, o fratres, ne
quis hoc probum conferat in Epiphanium. Qui
enim tot et tanta bona fecerat, erat in tantum
malorum profundum descensusurus? Ingressis autem
nobis in aulam imperatoriam, jussit Epiphanius
valere imperatores, ut navigaremus in Cyprum.
Interrogatus vero Epiphanius ab Arcadio impera-
tore, quot annos esset natus, dixit : Centum et
quindecim, et tres menses. Sic autem dixit : Fui
episcopus, cum essem sexaginta annos natus. Fui

¹¹ Luc. vi, 50.

(α) Forte οὕτως.

vero in episcopatu quinquaginta quinque annos et tres menses. Eo vero die, quo fuit nobis ascendendum in navem, tunc eum interrogavit. Cum autem in navem ascendissemus, et navigaremus in Cyprium, sedit Epiphanius in concavo navis, et nos cum eo. Eratque mos Epiphanio sancta Evangelia assidue tenere in manibus. Cumque ter ingemisset et flevisset, explicatis Evangelis, et iis rursus plicatis, lacrymatus est. Cumque surrexisset, oravit; et post preces rursus sedit in concavo navis: coepitque flere et nobis dicere:

LXIV. Si me diligitis, o filii, mandata mea servate, et dilectio Dei manebit in vobis. Scitis per quot afflictiones transivi in hac vita, et non reputavi esse ullam afflictionem: sed eram semper lætus in iis, quæ ad Deum pertinent, et Deus non me dereliquit, sed ipse me servavit ab omnibus maligni insidiis. *Diligentibus enim Deum omnia cooperantur in bonum*¹². Aliquando autem, o filii mihi desiderati, cum ego essem in loco deserto, et Christo preces peragerem, ut liberarer ab omnibus insidiis adversarii, me invasit multitudo dæmonum: qui cum me dilacerassent, et pedibus arripuissent, attraxerunt in terram. Nonnulli autem ex ipsis mihi plagas quoque intulerunt. Hoc vero fecerunt mihi decem diebus. Nec amplius vidi dæmonem in propria persona omnibus diebus vitæ meæ, sed per homines in me suam exercere malitiam: cujusmodi mihi mala evenerunt in Phœnicia ab insolentibus Simonianis, qualia in Ægypto ab immundis Gnosticis, qualia in Cyprio ab iniquis Valentinianis et aliis hæresibus. Advertite ergo animum, o filii mei, et audite verba Epiphanii peccatoris. Pecunias ne concupiscatis, et multe pecuniæ adjicientur vobis. Nullum hominem odio habeatis, et a Deo diligemini. Nolite loqui adversus fratrem, et affectio diaboli vobis non dominabitur. Aversemini omnes hæreses, tanquam feras plenas veneno mortifero. De quibus etiam vobis tradidi in libris, qui appellantur *Panaria*. Aversemini, et cavete a mundi voluptate, quæ corpus et mentem semper titillat. Experimini eam esse Sathanæ accessionem. Sæpe autem vel carne quiescente, mens incautorum turpia apprehendit visione. Quando vero mens nostra est sobria, et Dei semper habet memoriam, tunc facile inimicum possumus prosternere. Cum hæc et his plura dixisset Epiphanius, omnibus qui erant in navi accersitis, dixit eis: Oportet nos, o fratres, totis viribus rogare benignum et clementem Deum, ut nos conservet, et nemo pereat ex iis, qui sunt in nave. Est enim futura in mari magna tempestas. Sed estote bono animo: nulla enim afflictio labore opprimet ullam ex iis, qui sunt in navi. Quæ cum dixisset, dixit mihi: Fili Polybi. Dixi ei: Quid est, Pater? Dixit ille mihi: Si navigaverimus usque

ἄγινόμεν ἐπίσκοπος· καὶ ἔχω ἐν τῇ ἐπισκοπῇ πεντήκοντα πέντε ἔτη παρὰ τρεῖς μῆνας. Αὐτῇ δὲ τῇ ἡμέρᾳ, ἐν ᾗ εἴχαμεν ἀνελθεῖν ἐν τῷ πλοίῳ, τότε αὐτὸν ἐπηρώτησεν. Ἀνελθόντων δὲ ἡμῶν ἐν τῷ πλοίῳ, ἐκαθέσθη Ἐπιφάνιος ἐν τῇ κοίτῃ τοῦ πλοίου, καὶ ἡμεῖς μετ' αὐτοῦ. Ἔθος δὲ ἦν Ἐπιφάνιῳ τὰ ἅγια Εὐαγγέλια κρατεῖν ἀδιαλείπτως ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ. Καὶ δὴ τρίτον στενάξας καὶ δακρύσας, ἀναπτύξας τε τὰ ἅγια Εὐαγγέλια, καὶ πάλιν πτύξας ἐκλαυσεν, καὶ ἐποίησεν εὐχὴν, καὶ μετὰ τὴν εὐχὴν ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς κοίτης τοῦ πλοίου, καὶ ἤρξατο κλαίειν καὶ λέγειν πρὸς ἡμᾶς·

ΞΔ'. Ἐὰν ἀγαπᾷτέ με, φησὶν, ὦ τέκνα; τὰς ἐντολάς μου τηρήσατε· καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ μένει ἐν ὑμῖν. Ὑμεῖς, φησὶν, ἐπίστασθε διὰ πόσων θλίψεων διήλθον ἐν τῷδε τῷ βίῳ, καὶ οὐχ ἡγησάμην οὐδεμίαν θλίψιν, ἀλλὰ πάντοτε ἤμην χαίρων πρὸς τὸν Θεὸν ἀποβλέπων, καὶ ὁ Θεὸς οὐκ ἐγκατέλειπέν με· ἀλλ' αὐτός με ἦν διαφυλάττων ἀπὸ πάσης ἐπιβουλῆς τοῦ πονηροῦ. Τοῖς γὰρ ἀγαπῶσιν τὸν Θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς τὸ ἀγαθόν. Ποτὲ οὖν, τέκνα ἐμοὶ πεποθημένα, ὄντος μου ἐν τόπῳ ἐρημικῷ, καὶ ἐπιτελοῦντός μου τὴν δέησιν τῷ Χριστῷ, ὅπως ῥυσθῶ ἀπὸ πάσης ἐπιβουλῆς τοῦ ἀντικειμένου, ἐπέστη μοι πλῆθος δαιμόνων, καὶ διασπαράξαντές με ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ λαβόντες ἀπὸ τῶν ποδῶν, διέσυρον ἐπὶ τὴν γῆν. Τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ πληγὰς προσήνεγκάν μοι. Τοῦτο δὲ ἐποίησάν μοι ἐπὶ δεκάτην ἡμέραν· καὶ ἔκτοτε οὐκέτι αὐτοπροσώπως ἐθεασάμην δαίμονα πᾶσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου, ἀλλὰ τὰ πονηρῶν ἀνθρώπων ἐπετέλεσαν τὴν ἰδίαν αὐτῶν κακίαν εἰς ἐμέ. Οἶά μοι κακὰ συνέβη ἐν Φοινίκῃ παρὰ τῶν ἀτάκτων Σιμωνιανῶν ἐν Αἰγύπτῳ, παρὰ τῶν ἀκαθάρτων Γνωστικῶν· οἷα ἐν Κύπρῳ παρὰ τῶν ἀνόμιων Οὐαλεντινιανῶν καὶ τῶν λοιπῶν αἱρέσεων. Ἐπιστήσατε τὸν νοῦν ὑμῶν, ὦ τέκνα, καὶ ἀκούσατε τὸν λόγον Ἐπιφανίου τοῦ ἁμαρτωλοῦ. Μὴ ἐπιθυμηταὶ γένησθε χρημάτων, καὶ πολλὰ χρήματα προστεθήσεται ὑμῖν. Μὴ μισήσητε πάντα ἀνθρώπων, καὶ ἔσεσθε ἀγαπώμενοι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Μὴ καταλαλήσητε ἀδελφόν, καὶ πάθος διαβολικὸν οὐ κυριεύσῃ ὑμῖν. Ἀποστρέψετε πάσας τὰς αἱρέσεις, ὡς θηρία μετὰ τοῦ θανάτου. Περὶ ὧν καὶ ἐγγράφως παρέδωκα ὑμῖν ἐν τοῖς βιβλίοις τοῖς ἐπιλεγόμενοις *Πανάριαις*. Ἀποστρέψετε καὶ παραφυλάττεσθε ἀπὸ τῆς ἡδονῆς τοῦ κόσμου, τῆς ὑπογαργαλιζούσης ἀεὶ τὸ σῶμα καὶ τὸν λογισμόν. Ἔχετε πείραν, ὅτι προσθήκη ἐστὶ τοῦ Σατανᾶ. Πολλάκις γὰρ καὶ τῆς σαρκὸς ἡσυχάζουσας, ὁ λογισμὸς τῶν ἀνασφαλιστῶν πεφάντασται περὶ τὰ αἰσχροτά. Ὅταν δὲ ὁ νοῦς ἡμῶν νήφει, καὶ μνήμην ἔχει ἀεὶ τοῦ Θεοῦ, εὐχερῶς καταπαλαῖσαι δυνάμεθα τοῦ ἐχθροῦ. Ταῦτα εἰπὼν Ἐπιφάνιος, καὶ πλείονα τούτων, προσκαλεσάμενος ἅπαντας τοὺς ἐν τῷ πλοίῳ, εἶπεν πρὸς αὐτούς· Χρὴ ἡμᾶς, ἀδελφοί, ἐξ ὅλης ἰσχύος δεηθῆναι τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ, ὅπως διασώσῃ ἡμᾶς, καὶ μηδεὶς τῶν ἐν τῷ πλοίῳ ἀπολείται. Μέλλει γὰρ κλύδων γίνεσθαι μέγας. Ἀλλ' εὐθυμεῖτε·

¹² Rom. viii, 28.

οὐδεμία γὰρ θλίψις καθάφεται πάντων ἐν τῷ πλοίῳ. Καὶ ταῦτα εἰπὼν, εἶπεν πρὸς μέ· Τέκνον Πολύβιε. Εἶπον δὲ πρὸς αὐτόν· Τί ἐστὶ, Πάτερ; Εἶπεν δὲ πρὸς μέ· Ἐὰν ἀποπλεύσωμεν ἐπὶ τὴν Κωνσταντίαν, ἑπτὰ ἡμέρας ποιήσον ἐπὶ τῆς πόλεως, καὶ πλεύσον εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἀνέλθε εἰς τὴν Ἰνω Θηβαΐδα, καὶ ποιμαίνε τὰ πρόβατα τοῦ Χριστοῦ. Ἀλλὰ πρότεγε σεαυτῷ, τέκνον. Διαμαρτύρομαί σοι τὸν τε οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, μὴ ποιῆσαι ἄλλως· ἐπεὶ ἐὰν τοὺς ἐμοὺς λόγους παραποιήτῃ καὶ μὴ πορευθῇς, ἀπολείξῃ ἀπολεῖ, καὶ εἰς μάτην γενήσονται σοι πάντα ὅσα ὠκοδόμησας, καὶ ἔσῃ ἀχρεῖος ἐναντι πάντων ἀνθρώπων. Ἐὰν δὲ ἀκούσῃς τῶν ἐμῶν λόγων, καὶ φυλάξῃς τὴν ἐντολὴν Κυρίου, ἣν ἐνετείλατό μοι Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἔσῃ εὐλογημένος ἐνώπιον αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας. Καὶ ταῦτα εἰπὼν πρὸς μέ, ἡσπάσατό με. Καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς Ἰσαάκ εἶπεν αὐτῷ· Τέκνον Ἰσαάκ.

ΕΞ'. Ὁ δὲ εἶπεν· Τί ἐστὶ, Πάτερ; Καὶ εἶπεν Ἐπιφάνιος· Καὶ σὺ, τέκνον, μένε ἐπὶ τῆς Κωνσταντίας, ἕως ἂν ἐπιτραπῇ σοι βαδίζειν τὴν ὁδὸν τῶν (α) δικαίων. Ταῦτα εἰπὼν Ἐπιφάνιος πρὸς Ἰσαάκ, ἡσπάσατο καὶ αὐτόν· καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς ναυτικούς ἅπαντας, εἶπεν αὐτοῖς· Μὴ θροεῖσθε, τέκνα. Κίνησιν γὰρ ἡ θάλασσα ποιήσει πολλήν. Ἀλλ' εὐχέσθε τῷ Θεῷ, καὶ αὐτὸς βοηθήσει ὑμῖν. Ἦν δὲ ἐνδεκάτῃ ὥρᾳ τῆς ἡμέρας, ὅτε ταῦτα ἐδίδαξεν ἡμᾶς Ἐπιφάνιος. Εἶπεν δὲ ἐνὶ τῶν ναυτῶν· Μὴ πείραζε, ἵνα μὴ πειρασθῇς. Περὶ δὲ δυσμοὺς ἡλίου γίνεται λαίλαψ μέγας ἐν τῇ θαλάσσῃ. Καὶ ἦν Ἐπιφάνιος ἐν τῇ κοίλῃ τοῦ πλοίου ἀπλώσας τὰς χεῖρας αὐτοῦ, καὶ τὰ Εὐαγγέλια ἔκειτο ἐπὶ τῷ στήθεος αὐτοῦ, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἀνεῳγμένοι, καὶ φωνὴ αὐτοῦ οὐκ ἤκούετο. Ἡμεῖς δὲ πάντες φόβῳ μεγάλῳ συνεχόμενοι ὑπεννοούμεν, ὅτι διὰ τὸν σάλον τῆς θαλάσσης ὁ Ἐπιφάνιος προσεύχεται τῷ Θεῷ. Ἐμείνεν δὲ ὁ κλύδων δύο ἡμέρας καὶ δύο νύκτας. Καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ εἶπεν Ἐπιφάνιος πρὸς μέ· Τέκνον Πολύβιε, λάλησον πρὸς τοὺς ναυτικούς, καὶ ἀψάτωσαν ξύλα, καὶ ποιησάτωσαν ἀνθρακίαν. Καὶ λάβε θυμιάμα, καὶ προσάγαγε ὧδε. Καὶ ἐποίησα οὕτως· καὶ προσήγαγον αὐτῷ. Καὶ εἶπεν πρὸς μέ· Βάλε τὸ θυμιάμα ἐπὶ τὴν ἀνθρακίαν. Καὶ ἔβαλα. Καὶ εἶπεν· Εὐξέσθε, τέκνα. Καὶ ἐποίησεν εὐχὴν ὡς ἀνέκειτο. Καὶ μετὰ τὴν εὐχὴν ἡσπάσατο ἡμᾶς, καὶ εἶπεν· Σώζεσθε, τέκνα· ὁ γὰρ Ἐπιφάνιος οὐκέτι ὑμᾶς ὄψεται ἐν τῷδε τῷ βίῳ. Καὶ εὐθέως παρέδωκεν τὸ πνεῦμα· καὶ παραχρῆμα ἔπαυσεν ὁ κλύδων τῆς θαλάσσης.

ΕΖ'. Καὶ ἐπιπεσόντες ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ ἐγώ τε καὶ Ἰσαάκ ἐκλαύσαμεν πικρῶς, καὶ σκότος ἔπεσεν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ. Εἷς δὲ τῶν ναυτῶν, ὃς εἶπεν Ἐπιφάνιος ἐπὶ ζῶν, ὅτι· Μὴ πείραζε, ἵνα μὴ πειρασθῇς, ἑώραμεν παρὰ τοὺς πόδας Ἐπιφανίου, καὶ ἡδουλήθη ἀποκαλύψαι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ ἵδεῖν εἰ ἐμπερίτομός ἐστιν. Ὁ δὲ Ἐπιφάνιος, ὡς ἦν νεκρὸς κείμενος, κουφίσας τὸν δεξιὸν πόδα, ἔδωκεν αὐτῷ εἰς τὸ πρόσωπον, καὶ ἔβρουφεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς κοίτης τοῦ πλοίου ἐπὶ τὴν πρύμνην, καὶ ἔμεινε νεκρός. Ἐποίησεν δὲ δύο ἡμέρας κείμενος νεκρός. Τῇ

Constantiam, mane septem dies in civitate, et naviga in Ægyptum, et ascende in superiorem Thebaidem, et pasce oves Christi. Sed attende tibi, fili. Testor tibi cælum et terram, ne aliter facias. Nam si mea verba neglexeris, et non perrexeris in superiorem Thebaidem, peribis : et frustra a te fient, quæcunque ædificaveris : et eris inutilis coram quovis homine. Sed si mea verba audieris, et Domini mandatum custodieris, quod mihi mandavit Jesus Christus, Filius Dei, eris benedictus coram ipso omnibus diebus. Quæ cum dixisset, me est amplexus : convertitque sermonem ad Isaac, et ait : Isaac fili.

τοῦ Θεοῦ, ἔσῃ εὐλογημένος ἐνώπιον αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας. Καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς Ἰσαάκ εἶπεν αὐτῷ· Τέκνον

LXV. Is autem dixit ei : Quid est, Pater ? Et dixit Epiphanius : Tu quoque, fili, mane in civitate Constantiensi, donec jubearis inire viam Cittiensium. Quæ cum Epiphanius dixisset Isaac, eum est similiter complexus. Nautas quoque omnes accersens, dixit eis : Nolite conturbari, o filii. Magnum enim motum faciet mare : sed attendite Deo, et ipse vobis feret opem. Erat autem hora diei undecima, quando hæc nos docuit Epiphanius. Dixit vero uni ex nautis : Noli tentare, ne tu tenteris. Circa occasum autem solis fuit magna venti procella in mari. Epiphanius vero erat in infima parte navis passis manibus ; et ejus pectori imposita erant Evangelia, et erant aperti ejus oculi, et vox ejus non audiebatur. Nos autem omnes magno metu affecti, existimabamus Epiphanium Deum orare propter tempestatem maris. Mansit autem illa tempestas duos dies et duas noctes. Tertio vero die dixit mihi Epiphanius : Fili Polybi. Respondi ego : Quid est, Pater ? Et dixit mihi : Dic nautis, ut accendant ligna, et faciant carbones, et accipe suffitum, et affer hue. Et sic feci. Qui dixit : Fili, admove propius. Et admovi. Et dixit mihi : Jace suffitum super carbonem. Et jeci. Et dixit : Orate, filii. Et fecit orationem ita ut recumbebat. Et post orationem nos est complexus, dicens : Salvi estote, filii. Epiphanius enim non vos amplius videbit in hac vita. Et statim tradidit spiritum. Statimque cessavit tempestas maris.

LXVI. Cadentes autem super collum ejus ego et Isaac, amare flevimus. Cecideruntque tenebræ in nostros oculos illo die. Unus vero ex nautis, cui dixerat Epiphanius adhuc vivus : Noli tentare, ne tenteris ; currens ad pedes Epiphaniæ, voluit aperire vestem Epiphaniæ, et videre an esset circumcisus. Epiphanius autem, ut jacebat mortuus, dextero pede sublato, eum impegit in faciem, et jecit eum usque ad puppem navis, et mansit biduo mortuus. Tertio vero die, nautæ qui eum portabant, tulerunt eum prope Epiphanium. Postquam autem posuerunt eum

ad pedes ejus, et tetigit eos, statim surrexit. Et cecidit timor super omnes, qui erant in navi. Cum nos autem navigassemus Constantiam ad locum, qui dicitur Dianeutrium, egressi sunt nautæ e navi, et circumierunt totam civitatem, et clamaverunt cum magnis vocibus: Viri fratres, qui viris frequentem habitatis Constantiensium civitatem, descendite ad mare in locum, qui dicitur Dianeutrium, et accipite reliquias sancti et longe beatissimi Patris nostri Epiphani. Finiit enim vitam humanam. Tunc quidem ceciderunt tenebræ super universam civitatem, et se manibus tenentes descendunt ad mare, magnum planctum afferentes. Sed omnes quoque rustici veniebant in civitatem, per totam viam fluentes lacrymis. Quocirca tres quoque cæci, qui erant in parœcia, quæ appellatur Torti, se sic in viam conjecerunt; nec ullus dabat eis manum, ut citius venirent in civitatem. Dixit autem unus ex eis nomine Prosechius: Digne Dei sancte Epiphani, fac nos aspicere, ut nos quoque adoremus tuas venerabiles reliquias. Et statim aspexerunt; et ingressi in civitatem, adorarunt venerandas sancti Patris reliquias: et annuntiarunt id quod eis in via evenerat. Quicumque autem audierunt, Deum laudaverunt, qui iis qui se sunt digni, præbet talia.

Πατὴρ· ἀπήγγειλαν δὲ τὸ συμβάν αὐτοῖς κατὰ τὴν τοιαῦτα παρέχοντα τοῖς ἀξίοις αὐτοῦ.

LXVII. Honorifice ergo e navi tollentes reliquias, introduxerunt in ecclesiam. Ibique mansit tres dies, neque sepeliebatur propter magnam contentionem. Quarto autem die ipsum in loculo, melle superfuso, composuerunt. [Cogitabant enim eum sepelire in ecclesia.] Mansi vero septem dies in ecclesia prope reliquias: et ne sic quidem est sepultus. Octavo itaque die, cum, ut jusserat sanctus Pater, navem invenissem, quæ trajiciebat in Ægyptum, ascendi in superiorem Thebaidem, et mansi anno uno. Cum autem descenderet magnus Heracleon, præses totius Ægypti, Rhinocurura (eam enim urbem habitabat), et audiisset me fuisse discipulum magni Epiphani, me nolentem rapuit per milites, impositumque camelo dromadi detulit Rhinocurura. Accidit autem, ut episcopus illorum decederet. Fecitque ut ordinarer episcopus Rhinocururorum.

Epistola Polybii episcopi, civitatis Rhinocururum ad Sabinum episcopum Constantiensem.

Domino in Deo venerando, digno sacerdotio, sancto Patri Sabino episcopo civitatis Constantiæ Cypri, Polybius peccator in Domino salutem. Magi singularis gratiæ, vel antequam stella eis Dominum significasset, participes facti, vadunt Hierusalem, atque Bethlehem, ad adorandum cœlestem regem Christum Dominum nostrum. Nisi enim ii fuissent prius participes divinæ cognitionis, Dei visionem

(a) Vertit interpres quasi legerit μέλι βαλόντες ἐν τρωφῇ. Quæ autem in textu Latino unctis inclusimus,

Αὐτὸν τρίτῃ ἡμέρᾳ ἤνεγκαν αὐτὸν βαστάσαντες οἱ ναῦται ἐγγύς Ἐπιφανίου. Ὡς δὲ ἔβηκαν αὐτὸν παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ, ἤψατο τῶν ποδῶν αὐτοῦ, καὶ εὐθέως ἀνέστη· καὶ φόβος ἔπεσεν ἐπὶ πάντας τοὺς ἐν τῇ πλοίῳ. Καταπλευσάντων δὲ ἡμῶν ἐν Κωνσταντίᾳ ἐπὶ τῷ τόπῳ καλούμένῳ Διανευτηρίῳ, ἐξῆλθον οἱ ναῦται ἀπὸ τοῦ πλοίου, καὶ ἐκύκλωσαν τὴν πόλιν καὶ μετὰ φωνῶν μεγάλων ἔκραζον· Ἄνδρες ἀδελφοί, οἱ τὴν πόλιν ἀνδρῶν μητρόπολιν Κωνσταντίαν κατοικοῦντες, κατέλθετε, φησὶν, ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἐν τῷ τόπῳ τῷ καλούμένῳ Διανευτηρίῳ, καὶ λάβετε τὸ τίμιον λείψανον τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Ἐπιφανίου. Κατέλυσεν γὰρ τὸν ἀνθρώπινον βίον. Τότε δὲ σκότος ἐπέπεσεν ἐπὶ πᾶσαν τὴν πόλιν, καὶ ἑαυτοὺς χειραγωγοῦντες κατήρχοντο ἐπὶ τῆς θαλάσσης, κοπιτὸν μέγαν ποιούμενοι. Ἀλλὰ καὶ πᾶσα ἡ ἀγροικία κατεσύρετο ἐν τῇ πόλει, τὰ δάκρυα καθ' ὁδὸν ἐπιχέοντες· ὥστε καὶ, τριῶν τυφλῶν ὄντων ἐν παροικίᾳ ἐπιλεγομένη Στορτυκῇ, ἐν τῇ ὁδῷ ἑαυτοὺς ἐμβάλόντων, οὐδεὶς ἐπιδίδου τοῦτοις χεῖρα, ὅπως τάχιον συμφθάτωσιν ἐπὶ τὴν πόλιν· εἶπεν δὲ ἐκ τῶν τριῶν ὁ εἰς ὄνόματι Προσεχίος· Ἄγισ τοῦ Θεοῦ, ὅσιε Ἐπιφάνιε, ποίησον ἀναβλέψαι, ὅπως καὶ ἡμεῖς προσκυνήσωμεν τὸ τίμιόν σου λείψανον. Καὶ εὐθέως ἀνέβλεψαν, καὶ εἰσελθόντες ἐν τῇ πόλει προσεκύνησαν τὸ τίμιον λείψανον τοῦ ὁσίου ὁδόν. Ἀκούσαντες δὲ ἅπαντες, ἐδόξαζον τὸν Θεὸν τὸν

ΕΖ'. Ἄραντες οὖν ἀπὸ τοῦ πλοίου τὸ λείψανον, μετὰ πολλῆς τιμῆς εἰσήνεγκαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἐμείνε δὲ τρεῖς ἡμέρας, καὶ οὐκ ἐθάπτετο, διὰ τὴν πολλὴν φιλονεικίαν αὐτῶν. Τῇ οὖν τετάρτῃ ἡμέρᾳ μέλη βαλόντες ἐν Σκυρίῳ (a) ἔβαλον αὐτόν. Ἐποίησα δὲ ἐγὼ τὰς ζ' ἡμέρας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ παρὰ τὸ λείψανον· καὶ οὐδὲ οὕτως ἐτάφη. Τῇ οὖν ὀγδόῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὴν (b) τοῦ ὁσίου Πατρὸς εὐρον πλοῖον διαπερῶν εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἀνελθὼν ἀπέπλευσα, καὶ ἀνῆλθον εἰς τὴν ἄνω Θηβαΐδα, καὶ ἐποίησα ἐνιαυτόν. Καὶ κατερχόμενος ὁ μέγας Ἡρακλείων ὁ ἄρχων τῆς Αἰγύπτου ἐπὶ Ῥινοκουρούρων τὴν πόλιν (τὴν γὰρ καὶ οἰκίτωρ αὐτῆς), ἀκούσας ὅτι μαθητῆς ἐγενόμην τοῦ μεγάλου Ἐπιφανίου, μὴ θέλοντός μου, διὰ στρατιωτῶν ἤρπασέν με, καὶ ἐπὶ δρομοκαμήλῳ ἐπικαθίσας, κατήνεγκέν με εἰς Ῥινοκουρούρα. Συνέβη δὲ τὸν ἐπίσκοπον τὸν ἐκεῖ τελευτῆσαι, καὶ ἐποίησέν με χειροτονηθῆναι ἐπίσκοπον τῆς Ἐκκλησίας Ῥινοκουρούρων.

Ἐπιστολὴ Πολυβίου ἐπισκόπου πόλεως Ῥινοκουρούρων πρὸς Σαβῖνον ἐπίσκοπον Κωνσταντίας.

Κυρίῳ θεοτιμῆτῳ ἀξίῳ τῆς ἱερωσύνης, ἀγίῳ Πατρὶ ἐπισκόπῳ Σαβίνῳ πόλεως Κωνσταντίας τῆς Κύπρου, Πολύβιος ἁμαρτωλὸς ἐν Κυρίῳ χαίρειν. Οἱ μάγοι τῆς χάριτος μετεῖχον, λέγω δὴ πρὸ τοῦ τὸν ἀστέρα αὐτοῖς καταμηνῦσαι τὴν βαδίαν ποιῆσθαι ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐν Βηθλεὲμ ἐπὶ προσκυνήσει τοῦ μεγάλου βασιλέως Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Εἰ μὴ γὰρ εἶχον αὐτοὶ θεογνωσίαν τὸ πρὶν,

in Græco desunt. EDIT. PATROL.

(b) Κατὰ τὸν. Supple ἐντολήν. Ib.

οὐκ ἂν θεοπείας ἐπέτυχον. Ἀλλ' ἐκεῖνοι (α) μὲν περὶ
 θεοῦ τοῦ ζητουμένου ὑπὸ μάγων, καὶ μηνυομένου
 διὰ τοῦ ἀστέρος τοῖς αὐτοῖς μάγοις ἐν Βηθλεέμ. Ἐγὼ
 δὲ ἐπιζητῶ περὶ οὐραίου ἀνδρὸς τοῦ τὸν θεὸν τὸν ὑπὸ
 μάγων ζητούμενον, καὶ ἐπὶ τῆς Βηθλεέμ εὐρισκόμε-
 νον καὶ προσκυνούμενον θεραπεύσαντος· λέγω δὴ
 Ἐπιφάνιον, τὸν μέγαν ἀρχιερέα, τὸ τεῖχος τῶν Κυ-
 πρίων. Ἐπειδὴ οὖν, ὅς τις Πάτερ, διὰ τὸ πλῆθος τῶν
 ἁμαρτιῶν μου οὐκ ἐγενήθην ἄξιος ἰδεῖν τὸν τόπον
 τὸν ἀγαθὸν ἐκεῖνον, ἔνθα τὸ τίμιον λείψανον τοῦ οὐραίου
 Πατρὸς ἡμῶν ἐπισκόπου ἐτάφη, καὶ μνήμη μοι ἀδι-
 λειπτὸς ἐστὶ, καὶ λύπη μεγάλη· τοῦτου χάριν παρα-
 καλῶ τὴν σὴν οὐραίαν πατρωςύνην διὰ γραμμάτων
 ἡμῖν σημεῖναι τὸ, ποῖα ἡμέρα καὶ ποῖος τόπος ἐτάφη.
 Ἀπέστειλα δὲ ἄνδρα προορατικὸν καὶ χάριτος κατ-
 αξιωθέντα θεοῦ· λέγω δὴ τὸν τίμιον διάκονον Κάλιπ-
 πον· ὃς τις ἐγνώρισέ μοι περὶ τῆς ὑμετέρας οὐσιότη-
 τος, ὅτι αὐτὸς ἐκαθέσθης ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Ἐκκλη-
 σίας Κωνσταντίας. Ἐμοῦ γὰρ κλαίοντος, καὶ ὀδυρο-
 μένου περὶ τῆς ταφῆς τοῦ οὐραίου ἀνδρὸς, μηδὲ εἰδότης
 τίς ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ θρόνου, ὅπως διὰ γραμμάτων
 μάθω· αὐτὸς ὁ προειρημένος τίμιος διάκονος Κάλιπ-
 πος εἶπεν, ὅτι Σαβῖνος ἡγούμενος μοναστηρίου διεδέ-
 ξατο τὸν τῆς οὐσίας μνήμης Πατέρα ἡμῶν Ἐπιφά-
 νιον. Διὸ καὶ τοῦτον ἀπεστείλαμεν διὰ τρυφῆς καὶ
 χαλεπωτάτης ὁδοῦ τε καὶ θαλάσσης, ὅπως τῶν προ-
 ειρημένων ἐπιτύχωμεν διὰ τῆς ὑμῶν οὐσιότητος. Πο-
 λλά δὲ ἐξ ἡμῶν προσεῖπεν καταξίωσον τὴν καθαρώτα-
 τον κλῆρον, καὶ πάντας τοὺς ὑπὸ τὴν ὑμετέραν οὐσιό-
 τητα. Προσεύχου μοι, ἄξιε τῆς ἱερωσύνης, ὅς τις Πάτερ.

A minime fuissent assecuti. Sed illa quidem de Deo,
 qui quærebatur a magis, et significabatur per stel-
 lam ipsis magis in Bethlehem. Ego autem nunc
 quæro de sancto Patre, qui Deum quæsitus a ma-
 gis, et inventum in Bethlehem, et adoratum, co-
 luit : de Epiphanio magno sacerdote, muro et pro-
 pugnaculo Cypriorum. Quoniam ergo, sancte Pa-
 ter, propter meorum peccatorum multitudinem, non
 fui dignus, qui viderem locum illorum honorum,
 ubi sunt sepultæ pretiosæ reliquæ sancti Patris
 nostri episcopi Epiphanii, et perpetua hujus rei
 memoria et dolor gravis meo insidet animo : ea de
 causa rogo tuam sanctam paternitatem, ut nobis
 significet per litteras quonam die, et quomodo sit
 sepultus. Misi autem ad te virum providum, et di-
 vina gratia dignum habitum : dico vero veneran-
 dum diaconum Calippum, qui mihi quoque signifi-
 cavit de vestra sanctitate, quod ipse sederis super
 thronum Ecclesiæ Constantiæ. Nam cum ego fle-
 rem, et quererem de sepultura sancti Patris, nec
 nossem quisnam sedisset super thronum, idque
 scire per litteras cuperem, prædictus dixit Calip-
 pus, quod Sabinus præfectus monasterii successit
 nostro sanctæ memoriæ Patri et episcopo Epipha-
 nio. Quocirca eum misimus per tantum ac tam dif-
 ficile iter et mare, ut ea, quæ prius dicta sunt, con-
 sequamur per tuam sanctitatem. Purissimum au-
 tem clerum meo nomine digneris salutare, et om-
 nes, qui sunt sub vestra sanctitate. Ora pro me, di-
 gne sacerdotio, sancte Pater.

[LXIX. Deo ago gratias, et vestræ alacritati animi, serve Dei, et digne sacerdotio, sancte Pater Polybi, quod per te excitor ad pulchram memoriam. Sanctitatis enim vestræ litteris, quas secundum Deum scriptas accepi, ita vivificata est anima mea, quemadmodum si terra ob longam siccitatem arefacta fuerit, morientes herbe pluvia cœlitus demissa revirescunt. Quis tuam habens memoriam, sancte Pater, unquam dolore afficitur? Quis autem, sancte Pater, non emisit lacrymas propter tuum discessum? Fuit enim multus planctus et luctus intolerandus propter te, sancte Pater. Non solum enim Cypriorum insulam obibant Cyprii, requirentes tuam sanctitatem, ut sederes in throno Ecclesiæ, sed etiam per mare multi navigantes in Phœniciam te quærebant, adeo ut quatuor mensibus vidua manserit Ecclesia tui inquisitione.

LXX. De die autem, et loco, in quo sepultus est sanctæ memoriæ Pater noster episcopus Epiphanius, per has meas litteras significo Patri meo. Decem diebus fuerunt ejus pretiosæ reliquæ in ecclesia, in melle iacentes in loculo; multique qui ægrotabant, et tangebant reliquias, a morbo statim sunt liberati. Longinus autem et Petronius diaconi, qui ab hæresi Valentiniana specie tantum conversi erant, ipsi prohibebant, ne Pater sanctus sepeliretur, dicentes non licere mortuum in civitate poni in ecclesia, ne forte per ipsum quoque veniret civitas in periculum. Venit autem fama, et vehemens quædam in civitate perturbatio, quod sint nonnulli ablaturi reliquias. Fuitque magnus strepitus in tota civitate. Eramus vero omnes quoque monasteriorum præfecti in civitate. Decimo autem die cum accepisset ligonem maxime venerandus Sabinus diaconus, cœperunt fodere locum, in quo erant reponendæ pretiosæ sancti Patris reliquæ. Cumque hoc vidisset reverendus Draco, ipse quoque consensit. Rursus autem dixerunt Longinus et Petronius : Non licet eum sepeliri in ecclesia. Accepto vero ligone, venerandus quoque Draco fodiebat una cum Sabino, dicens : Sepeliantur sancti Patris reliquæ in hoc loco; ego de eo precabor imperato-rem. Venerunt autem artifices, et fecerunt thecam pretiosarum reliquiarum sancti Patris nostri et episcopi Epiphanii diligentissime et accuratissime : maxime quod dicebatur a multis, fore, ut furto auferretur a Romanis, aut a Constantinopolitanis, aut a Phœnicibus. Facta vero theca a dexteris sanctæ ecclesiæ, ubi ceciderat ædificator supra Faustinianum, acceperunt pretiosas reliquias sancti Patris nostri viri pii, ut eas in theca deponerent. Impii autem et indigni, Longinus, inquam, et Petronius, apprehenderunt reliquias; alios quoque, qui male sentiebant, commoventes, et non sinebant eas sepeliri. Cum ergo esset magna contentio, venerandus diaconus Sabinus dixit cum magna voce et luctu amarissimo : Sancte Pater Epiphani, scio et credo, quod sicut cum in hac vita degeres, Deum exorabas, ita etiam nunc quoque potes, et aliquid amplius. Percute Longinum et Petronium, qui defecerunt, quod propter injustam zelum non sinant te sepeliri in hoc loco. Hoc cum dixisset diaconus Sabinus, factum est a Deo iudicium. Nam Longinus quidem, qui in terram ceciderat, mansit mortuus; Petronio autem manus fuere dissolutæ, et mansit mortuus in eo loco. Et cum Longinum quidem composuissent, sepelierunt : Petronium autem portantes, domum tulerunt, et posuerunt supra lectum : quarto vero die vitam finiit. Acceperunt itaque pretiosas

reliquias sancti et beati Patris nostri et episcopi Epiphanii, et cum omni honore eas in eo loco deposuere.

LXXI. Mane autem statim venerandus Draco, accersitis omnibus clericis cum multis patribusfamilias civitatis, obtulit preces imperatori. Missi vero sunt tres clerici, et tres patresfamilias. Ex clericis in primis honorandus Sabinus diaconus, et maxime honorandus diaconus Paulus consobrinus Draconis, et honorandus diaconus Athanasius. Ex patribus autem familias reverendus Marianus frater Synesii, et reverendus Joannes ejus consobrinus, et filius Draconis, qui ipse quoque vocabatur Draco, et quem Dei gratia curavit Epiphanius a morbo gravissimo. Hi autem ivērunt in civitatem regiam, et obtulerunt preces imperatori. Imperator vero Arcadius, cum preces accepisset et legisset, valde magno dolore est affectus, quod e vita excessisset Epiphanius: et dixit eis qui preces sibi obtulerant: Sedete in hac urbe regia quadraginta dies, ut lugeam meum Patrem, et vos mittam in pace. Illi autem sic fecerunt. Et luxit Arcadius imperator sanctæ memoriæ patrem nostrum et episcopum Epiphanium quadraginta dies. Post luctum autem fecit constitutionem, et misit cum eis virum piū militātem, nomine Maximum. Is habebat spiritum immundum. Cum ii autem pervenissent Constantiam, statim Maximus accepta constitutione, ingressus est in locum, ubi sunt positæ reliquiæ sancti Patris nostri. Cumque pronus cecidisset in faciem, et preces posuisset supra thecam, dixit: Deo digne sancte Epiphani, expelle a me malignum spiritum, et tunc aperiam hanc formatam scripturam cum magna gratiarum actione. Statimque exiit immundus spiritus a Maximo. Maneque patefacta fuit scriptura formata in loco publico, et omnes propterea magna sunt affecti lætitia. Formatæ autem scripturæ vim insero in mea epistola, quam ad vestram mitto pietatem: quæ in versu secundo sic continet. Sic enim dicit imperator Arcadius de sancto Patre: Eum, qui vixit supra nostras leges, nolumus jacere convenienter nostris legibus. Ecce ergo, o sancte Pater Polybi, universam consequentiam, quæ fuit tam verbis quam factis, exposui vestræ apud Deum honoratæ et sanctæ animæ per litteras, quæ a nobis missæ sunt per venerandum diaconum Calippum. Habe autem perpetuam mei memoriam in tuis ad Deum orationibus, sancte Pater. Tuum vero sanctum clerum meo nomine salutare digneris, o digne sacerdotio, sancte Pater. Ora pro me, o vir maxime pie.]

ACTA S. EPIPHANII

AUCTORE R. P. DAN. PAPEBROCHIO.

(Acta sanctorum Bolland., Maii tom. III, die 12, p. 36. Venetiis, 1758.)

CAPUT PRIMUM.

Cultus apud Græcos et Latinos. Vita sub e mentito discipulorum nomine compilata.

1. Salamis Cypri (nam alia hujus nominis est insula et urbs circa Atticam) Constantia dicebatur Hieronymi ætate, ut ait ipse in *epitaphio Paulæ* epist. 27. Nunc utrumque nomen desiit, et duntaxat oppidulum fere dirutum superest, quod Veterem Famagustam vocant incolæ, postquam ex ejus ruinis nova surrexit, quæ adhuc regia est, regno licet extincto sub Turcarum tyrannide. Eadem metropolis insulæ totius fuit, et sæculo Christi quarto episcopum habuit « S. Epiphanium, quem non solum vitæ conversatio illustrem ob virtutes reddidit; verum etiam miracula, quæ Deus, honore illum afficere volens, ipso adhuc superstite et post obitum ejus edidit. Mortuo enim illo, id quod viventi non contigerat, ad sepulcrum ejus demones etiamnum fugari, et morbi quidam curari dicuntur. » Ita lib. vi *Hist. eccles.*, cap. 27, Hermias Sozomenus, ipso ejus principio ille obiit sæculo quinto florens. Hinc factum, sicut synodus Nicæna ii sæculo Christi octavo celebrata, act. 6 docet, quod « templum dedicaverunt in Cypriorum insula ejus discipuli, nuncupantes illud ejusdem Patris vocabulo, et cum multis aliis titularibus picturis imaginem ejus in ipso collocarunt, » qualem scilicet videre licet ante opera, Petavio nostro curante edita « ex pervetusto quodam exemplari, quod exstat in Constantinopolitano antiquissimo monasterio, Sula dicto (vulge τὰ ἐξ μάρ-

Α μάρκα appellant) quod olim patriarchium fuit.

2. Etenim etiam Constantinopolitanæ Ecclesiæ, æque ac toti Orienti fuit in maxima veneratione Epiphanius; ejus synaxis (ut habent Menæa ad hunc 12 Maii) in regia illa urbe « celebrabatur in sanctissima ejus æde » seu sacello, « quæ est intra templum Sancti Philemonis, » quod, Codino in *Originibus Constantinopolitanis* attestante, « Eudoxius Constantini Magni patricius et præfectus condidit. » Colitur autem ibi et alibi S. Epiphanius solemniter totius diei Officio, communi quidem cum S. Germano patriarcha Constantinopolitano; sed principaliori loco: quomodo etiam notatur in figuratis Ruthenorum seu Moscorum Kalendariis. Solum autem illum spectat canon sacer, hoc die præscriptus sub hac aerostichide:

Ἐπιφανίου τὸ κῦδος ἐπλήσσε χθόνα.

Terram replevit Epiphanii decus.

Solus etiam hic in Ephemeride metrica nominatur, et quidem tanquam hac die mortuus:

Τῇ δὺο καὶ δεκάτῃ Ἐπιφάνιον μέρος εἶλεν.

Statæ lex mortis duodena Epiphanium aufert.

Certe vel tunc fato suo functus est, vel in sua ecclesia post mortem sepultus, haud diu antequam S. Joannes Chrysostomus, de quo infra, a synodo ad Quercum deponeretur, quod factum esse circa mensem Julium anni 403 ex Palladio, Chrysostomi actus scribente, constat.

3. Græcos cito imitati sunt Latini, quorum antiquissimus Beda in suo quod ex octo mss. dedimus genuino *Martyrologio*, post commemorationem